Koroška Kronika

IZDAJA P. W. B. — BRITANSKE ZASEDBENE SILE V AVSTRIJI

Številka 24 | Celovec, 30. decembra 1945 | Cena 15 grošev

Božični nagovor kralja Jurija VI.

Kralj Jurij VI. je imel 25. t. m. na svojem gradu Sandringham običajni božični nagovor na narode britanskega imperija, v katerem je med drugim dejal:

Šest let sem govoril britanskemu imperiju, ki je bil zapleten v neizprosno vojno. Skozi vsa ta leta skrbi, nevarnosti in žrtev smo bili pod vtisom upanja na svetovni mir. Sedaj se je ta vizija uresničila. Z gigantskimi napori in nepopisnimi žrtvami je bilo to doseženo in zlo od te zemlje odstranjeno.

Zaželjenega miru pa še vedno nimamo v polni meri. Mislim na otroke, rešene nenavnega strahu, ki letošnji Božič zopet lahko praznujejo v ponovno zedinjenemu družinskemu krogu. Našli bomo tudi prazna mesta onih, ki se nikoli več ne bodo vrnili, in molimo, naj bodo deležni večjega miru kakor mi. Še vedno doživljajo milijoni Božič daleč proč od domovine na zahodu in na vzhodu.

Ta dan ne smemo pozabiti, koliko je treba storiti, predno bo mir res dan vsemu svetu. V osvobojenih deželah bodo preživeli milijoni letošnji Božič pod strašno trdimi pogoji in imeli bodo le najpotrebnejše za življenje.

Na mlajše izmed vas hočem nasloviti še posebno besedo. Vi ste dorasli v času vojne, v kateri ste posvetili ves vaš požrtvovalni duh edini nalogi: odstranjevanju in uničenju naših sovražnikov. Vi ste poznali svet le kot svet strahu in stiske. Sedaj pa pokažite istega duha, da bi možje in žene mogli živeti v mesebojnem zaupanju in kot prijatelji. Ne smete to presojati po tem kar ste videli v strahotah in neredu vojne, niti po prvih težavah miru. Ne smemo imeti strahu pred prihodnostjo, temveč misliti nanjo kot na veliko nado in veliko korist. Isto odločnost, ki ste jo tolikokrat pokazali v letih nevarnosti, morate pokazati sedaj za bolj razveseljiv cilj, da bi mogla luč zopet povsod sijati svetlejše.

Zaupanje in ljubezen med stariši in otroki, brati in sestrami, kakor tudi med narodi naj rodi zopet življenje v složnosti in miru.

Iz vsega srca prosim Boga, po čigar milosti smo dosegli zmago, naj bi ti božični prazniki prinesli vsem mojim narodom na celem svetu ono veselje in izpolnitev želja, katero zaslužijo. Vsakemu izmed vas, ki ste doma ali se ga v mislih spominjate, kličem: Vesel Božič in Bog vas blagoslovi!"

Konferenca v Moskvi je končana

Po zaključku konference treh velesil: Združenih držav, Velike Britanije in Sovjetske zveze, ki je trajala od 16. do 26. decembra, sta se ameriški in britanski zunanji minister vrnila v glavni mesti svojih držav, obenem pa je zavzel svetovni tisk do teh razgovorov svoje stališče.

V Londonu v celoti z veseljem pozdravljajo sklepe konference. Londonski „Times" označuje v Moskvi storjeno delo kot „intenzivno sodelovanje". Zunanji minister Bevin je naglasil ob priliki tiskovne konference ob svojem povratku, da noče vzbujati vtisa, da se lahko reši vse probleme, s katerimi se sedaj bavi svet na takih konferencah. V resnici ne prinaša uradna objava, ki vsebuje pet tisoč besed ničesar o Perziji, niti o rusko-turških odnošajih.

V Washingtonu so mnenja, da je Amerika predvsem glede ustanovitve komisije na Daljnem Vzhodu, napravila precejšne koncesije, toda splošno prevladuje občutek olajšanja, ker je bila premagana mrtva točka v odnošajih treh velesil, ki je nastopila pri londonskih razgovorih in je sedaj brez dvoma odstranjena.

„Izvestja", službeni organ sovjetske vlade piše med drugim: „Znano je, da so nasprotniki Zveze narodov pred kratkim izjavili, da je že misel, sodelovanja Velikih treh nemogoča. V vojne sitem svetu pričakujejo vsi narodi v prvi vrsti stanovitnost in varnost za bodočnost. Brez sodelovanja treh velesil ne more biti stanovitnosti, ne polnega zaupanja v trajnost miru."

Pariški tisk zastopa mnenje, da sta bili Velika Britanija in USA prisiljeni dati Sovjetski Uniji velike koncesije pri pripravi mirovnih pogodb z bivšimi vazalnimi deželami Nemčije in pri sestavi vlad balkanskih držav, da bi obvarovali tajnost atomske bombe.

Ali se tajnost objavi, ali ne, o tem službeno poročilo ničesar ne pove, pač pa, da se naj sestavi komisija za kontrolo atomske energije.

V službenem poročilu stoji, da bodo trije, pred kratkim v Moskvi zbrani zunanji ministri glavni skupščini Združenih narodov predložili v pretres sestavo take komisije, za obravnavo vseh problemov, ki bi bili v zvezi z atomsko energijo in sorodnih vprašanj. Francija, Kitajska in Kanada bodo pozvane — priključiti se tej nameri. Morebitna poročila in priporočila tej sestavljajoči se komisiji, naj se predlože prej Varnostnemu svetu Združenih narodov, ki jih naj v interesu varnosti svetovnega miru objavi. V podrobnosti naj bi se komisija potrudila, da bi med drugim atomska energija oziroma orožja in vsa druga orožja, ki služijo masovnemu uničevanju, bila izključena kot orožja v vojskah in naj bo atomska energija izključno v uporabi za mirovne svrhe.

Govor predsednika Trumana ob priliki božičnih praznikov

Iz Bele hiše objavljajo besedilo govora, ki ga je imel predsednik Truman:

Ta Božič, ki ga je svet s koncem vojne tako vroče želel, nam prinaša mir, veselje in srečo. Žalost vojnih let je minila, zato prižgimo znova lučice na božičnem drevescu Spominjamo se v duhu prvega Božiča, ko je zbor o polnoči zapel himno: „Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje."

Ne pozabimo , da je prihod Odrešenika prinesel trajen mir romanskemu svetu. Spomnimo se tudi, da je duh Božiča, duh miru, ljubezni in usmiljenja za vse človeštvo. Od betlehemskih jaslic je prispel klic v srca človeštva: „Prinašam vam poslanstvo medsebojne ljubezni". V ljubezni, ki je bistvo poslanice za pričetek miru, bo svet našel rešitev vsega zla, ki ga tare. Povem vam, da ni vprašanja, ki bi se ne moglo rešiti, saj nam daje ta pouk pridiga na gori. Sen pesnika, pouk duhovna in domoljuba, privid preroka o novem nebu in novi zemlji, vse to nam pove Kristusova poslanica z gričev Judeje ob morju v Galileji. V tem času je potrebno, da svet posluša Kristusovo poslanico.

To je veličastna ura V tišini božičnega večera, ko so vsi upi človeštva usmerjeni na mir, ki je bil ponujen svetu pred 19 stoletji, je naravno, da mislimo na našo usodo ter razmišljamo o naši preteklosti, na našo zemljo in one, ki bodo pripomogli do vstajenja našega naroda.

Spominjajte se, da so sv. Pavel, apostol poganov in njegovi tovariši, ki so bili v nevarnosti, da se potope, vrgli štiri sidra s krna ladje ter pričakali dneva. Tudi mi smo imeli srečo; vedno, ko je brod naše države bil v nevarnosti pred viharjem, smo imeli sidro, ki nam je pomagalo jadrati v smeri vetra.

Pokloniti se moramo tudi Washingtonu, Jeffersonu, Jacksonu in Lincolnu v tej veličastni uri, ko vsporejamo našo usodo z njihovimi nadami in njihovo odgovornostjo. S preteklostjo bomo dobili navdih za modro vodenje naše skupnosti.

Z zmago nad sovražniki, moramo pripraviti nadaljne delo. Zmaga miru ni lažja o zmage orožja. Ne smemo omagati, z vsemi silami moramo ostvariti prerokbo Izaja: „Spremenili so svoje sablje v pluge ter sulice v kose. Ljudstvo ne bi smelo več dvigniti orožja ter bi ne smelo poznati vojne."

Takrat, ni nam znano, če bo to čez dolgo časa ali kmalu, bo kraljestvo tega sveta eno samo božje kraljestvo, kateremu bo večno vladal knez knezov in kralj kraljev.

S to poslanico želim vsem Američanom srečen Božič in srečne dni Novega leta."

Božični in svetovni mir

Narodi vsega sveta so dali bojno orožje iz rok. Eni so se ves čas borili za mir in zdaj odlagajo puške in topove v ponosni zavesti, da je zmagala pravica, drugim so orožje vzeli iz rok, vzeli so jim bojno opremo, ker so propadli, kakor otroku in norcu vzamejo britev, da se ne ponesreči. Katoliška cerkev oznanjuje že skoro dva tisoč let svetu mir, ko o Božiču moli: „Čast Bogu v višavah in mir ljudem na zemlji." Katoliška Cerkev in vse druge cerkve, ki so še krščanske, oznanjujejo načelo, da smo vsi ljudje, vsi narodi otroci božji, da smo enakopravni vsi, da je zemlja last nas vseh, in vse te Cerkve oznanujejo prvo in drugo zapoved: „Ljubi Boga iz vsega srca in ljubi bližnjega kakor samega sebe." Kako je potem bilo mogoče, da se je v naših dneh vnela takšna vojska, ki je upropastila ves svet? Kot predstojnik velike katoliške Cerkve se je o božiču oglasil Sv. Oče Pij XII. Rekel je med drugim: „Odločno bomo nastopali za skupno delovanje, za dobro voljo in zaupanje med narodi. Sovraštva in maščevanja ter nepoštenega tekmovanja ne sme več biti v političnih in gospodarskih odločilnih razgovorih in dejanjih. S skrajno nestrpnostjo so odločevali (nacisti) o gospodarskem razvoju narodov in ropali so manjše narode delovnih možnosti. Brez usmiljenja so grabili milijonom ljudi po življenju, stotisoče družin pahnili v nesrečo, podili so jih iz domov in domovine. Cele narode so tirali iz njihove civilizacije, iz njihove kulture. Vse to je politika, ki se nikakor ne ozira ne na dostojnost, ne na dobrobit človeškega rodu. Totalitarno vladanje (v katerem država ne pozna ne pravic Cerkve, ne pravic družine, ne pravic lastnine, ne pravic posamezne osebe), se ne da združiti z zdravo demokracijo. Ta način vladanja zastruplja celokupnost narodov, ker nimajo več nobenega jamstva za mednarodno varnost, ko trajno grozi vsem z vosko."

Kam bi prišel svet, kaj bi se zgodilo Cerkvi in vsakateri veri, ko bi se ne bilo posrečilo, zatreti ta upor zoper vsako kulturo? Kako je bilo vse to mogoče? Odgovor nam daje Sv. Avguštin: „Dvoje držav (svetno in božjo) nam je ustvarila dvojna ljubezen. Svetno državo je ustvarilo samoljubje tako dalekosežno, da zaničuje Boga, sveto božjo državo je ustvarila božja ljubezen, ki zaničuje samo sebe." (De Civ Dei 14, 28) In na drugem mestu pravi isti učenik, da so države, ki pravic ne poznajo „magna latrocinia" velike lopovske tolpe. Svetnik je v dobi velikega ljudskega preseljevanja videl vse grozote, vse trpljenje ljudstva, ko so Vandali prodrli v cvetoče in bogate pokrajine okoli Kartage.

Samoljubje, egoizem, se je proglasil za temeljno pravico države v Italiji in potem v Nemčiji. Kar nam koristi je pravica, so rekli! Ali na svetu so še druge države, pred vsemi Amerika in Anglija, v kateri ni uspela le večja moč, marveč svetovna pravica. Kakšne pa so potem v resnici pravice držav na svetu? Zgodovinar Gfrörer je pred sto leti že opozoril na določbo prve knjige Mojzesove: „Dežele božjega kraljestva naj bodo razpredeljene po jezikih in narodih: secundum ignus suas et familias suas in nationibus suis." Narodi naj bi bili v Cerkvi kakor členi ene družine. Katoliška Cerkev je narod za narodom vpeljavala v tisto družino, in narode misijonarji še danes iščejo, da jih vpeljejo. Misijonarji iščejo narode z ljubeznijo, ne iz sebičnosti, ne da jim vzamejo domove in jih zasužnijo, marveč da jim prinesejo vse blaginje krščanske kulture.

Ob zaključku prvega letnika „Koroške Kronike"

Negotov je bil njen korak, ko je stopila prvič v svet. Kot sramežljiva nevesta se je prikazala na trgu v trdnem upanju, da jo boste z veseljem sprejeli. Ni se motila. Lepo število bralcev in sotrudnikov, ki so se zbrali okrog nje, nam to najlepše potrjuje.

Ob zaključku prevega letnika si nikakor ne domišljamo, da smo dosegli najvišjo stopnjo in popolnost v časnikarstvu, vkljub temu pa lahko s ponosom rečemo, da smo storili vse, kar nam je bilo v danih razmerah mogoče. Omejeni na uradna in stvarna poročila smo vam nepristransko podajali slike političnih dogodkov, ter vas preko bolj ali manj zanimivih razprav in vedrih povesti vodili do stvarnih nasvetov. Vseskozi smo imeli pred očmi, da smo list Koroških Slovencev, ki žive v avstrijski skupnosti in smo zato z vsem zanimanjem zasledovali politične dogodbe na Koroškem in v ostalih delih Avstrije. Ker „Kronika" ni glasilo politične organizacije, ste morda opazili, da se je tudi v odnosu do dnevne domače in svetovne politike zadržala korektno in objektivno. Vsi so nam bili enako dragi, če so delali za dobro stvar in občo korist. Nikogar nismo odrivali, nasprotno, vsakogar smo vabili k sodelovanju in ga tudi sprejeli, če je prišel.

Kakor smo že v številki 22 naznanili, nadaljuje uredništvo v novem letu svoje delo. Izdajatelj bo sle kot prej britanska obveščevalna služba, le da se ne bo več uporabljal naziv „PWB". Sprememba, ki s tem nastane je torej le v naslovu, medtem ko ostane vodstvo isto.

Od prihodnje številke naprej se bo uredništvo trudilo dati „Koroški Kroniki" značaj tednika. Po prizadevanju naših sodelavcev, katerim izrekamo s tem iskreno zahvalo, smo v stanju priobčevati izvirne članke in prispevke, pisane v slovenščini in le redkokdaj se bo zgodilo, da bo kak članek prevod članka nemškega dnevnika.

Tudi v bodoče bo naš cilj upoštevati kulturne potrebe Koroških Slovencev v čim večjem obsegu. Razen tega se bomo trudili prinašati zbran pregled svetovnih dogodkov.

Božično poslanico Sv. Očeta prinašamo na sedmi strani.

Britanska obveščevalna služba je v stanu priobčiti še zanimivosti o življenju in dogodkih na vseh področjih Anglije, dežele katere prebivalstvo veže vkljub dvem svetovnim vojnam prijateljstvo z Avstrijci.

Prav je, da se ob koncu letnika ozremo tudi na naš jezik, ki je bistven za naš časopis. Res, da slovenščina nekoliko šepa, ali natančneje rečeno — ima več pravopisnih napak, toda temu nismo toliko krivi mi, kot okoliščine, v katerih teden za tednom časopis nastaja. Videli pa ste, da se je tudi v tem pogledu pri listu marsikaj spremenilo. Le primerjajte prve in pa poslednje številke. Mislimo, da ste lahko vi, kakor tudi mi z napredkom zadovoljni. Tudi v novem letu, v katerega bomo po par dneh stopili, hočemo svoje delo nadaljevati, želimo pa, da bi tudi vi pri delu pomagali. Mnogokrat slišimo pritožbe, češ. da prinašamo vesti samo iz gotovih krajev in ne iz vseh, v katerih prebivajo naši bralci. Na ta očitek bi vam radi povedali to: Že v več številkah preteklega letnika smo se obrnili do naših bralcev s prošnjo, da sodelujejo pri listu in nam pošiljajo poročila o domačih dogodkih. Žal, da nismo našli povsod polnega razumevanja in smo se morali vsled tega omejiti le na kraje, iz katerih smo poročila prejemali. Upamo, da z novim letom ne bo več tako. Zavedajmo se vsi Koroški Slovenci, da je pisan list za nas in da moramo pri njem vsi sodelovati in pomagati, če hočemo, da bo pestrejši in zanimivejši. Naj postane „Koroška kronika" z novim letom res naše pravo kulturno središče, iz katerega bomo prejemali moč za uspešno in pošteno izgraditev svojega narodnega življenja.

Uredništvo vabi zato vse, tudi še tako neznatne čitatelje, da jo s svojim sodelovanjem podprejo. Če bomo delali složno in nesebično, smo lahko prepričani, da naše delo ne bo brez uspeha. Ob koncu letnika se prav lepo zahvaljujemo svojim bralcem za pozorno spremljanje našega dela, sodelavcem pa za požrtvovalno delo, s katerim so pokazali pot, po kateri bodo, kot upamo, stopili z novim letnikom tudi drugi.

Uredništvo.

Imenovanje in zaprisega Figlovega kabineta

Vladne izjave in predložitev prvega zakona v narodnem zboru

Zvezni svet je s tajnim glasovanjem izvolil dr. Karla Rennerja za zveznega predsednika republike Avstrije. Izmed 205 oddanih glasov se je 204 glasilo na ime dr. K. Rennerja.

Po zaprisegi je dr. Renner v zahvalnem govoru izjavil, da prejme izvolitev in se zahvaljuje za podarjeno zaupanje. Tudi se zahvaljuje vsem strankam in spoštuje vse enako.

„Bodite prepričani", je dejal dr. Renner „da bom ostal sam sebi zvest v moji neminljivi ljubezni, v mojem neomajnem demokratičnem prepričanju in v moji prirojeni ljubezni do naše domovine. Naj bo vse, kar delamo, v blagoslov naši ljubljeni Avstriji."

NOVA ZVEZNA VLADA

Prvi vladni akt novo izvoljenega zveznega predsednika je bilo imenovanje nove vlade na predlog zveznega kancelarja ing. Figla.

Zvezni predsednik dr. Renner se je nato podal iz parlamentne palače v svoje uradne prostore k zaprisegi novih vladnih članov.

V salonu zveznega predsednika so se zbrali člani kabineta:

Ing. Leopold Figl (ALS), zvezni kancelar, istočasno zunanji minister,

Adolf Schärf (ASS), vice kancelar,

Oskar Helmer (ASS), notranji minister,

dr. Feliks Hurdes (ALS), min. za šolstvo

dr. Josef Gerö, pravni minister,

dr. Georg Zimmermann, finančni minister

Josef Kraus (ALS), min. za poljedelstvo

dr. Eugen Fleischhacker (ALS), minister za trgovinstvo,

Franz Frenzel (ASS), minister za prehrano,

Karl Maisel (ASS), minister za socijalno upravo,

Vincent Übeleis (ASS), prometni minister,

dr. Peter Krauland (ALS), minister za obnovo,

Karl Altmann (AKS), minister za energijsko gospodarstvo,

Alois Weinberger (ALS), minister brez listine.

Notranjemu ministrstvu bo podrejeno tajništvo za varnost, ki ga bo vodil Ferdinand Graf (ALS).

Dr. Gruber, minister brez listnice bo prevzel vodstvo urada za zunanje zadeve.

Novo postavljeno državno tajništvo za jamstvo imenovine bo prevzel ing. Waldbrunner (ASS). Predsednik dunajske policije bo generalmajor Winterer (ASS).

Direktor kabineta Klastersky je nato formalno prečital zaprisego. Po končani zaprisegi se je zvezni kancelar ing. Figl zahvali zveznemu predsedniku v imenu članov kabineta.

Vladna izjava ing. Figla

„Bodoča Avstrija bo nova, revolucijonarna Avstrija in nikdar več ona iz leta 1918, 1933 ali 1938."

Pretekli petek dopoldne se je novo izvoljena avstrijska vlada s zveznim kancelarjem inž. Figlom na čelu predstavila narodni skupščini.

„Avstrija je zopet svobodna", je pričel inž. Figl svoj govor, „in moja sveta dolžnost je, da se kot prvi demokratski zvezni kancelar Avstrije iz vsega srca zahvalim Zaveznikom za to osvoboditev

Avstrija je s svojimi volitvami dokazala, da je vredna zaupanja s strani Zaveznikov.

Avstrijci so pred vsem svetom pokazali svojo politično zrelost, kakor tudi priznanje k samostojnosti in neodvisnosti Avstrije, toda tudi odpoved napram vsem fašističnim ideologijam.

OBNOVA EDINOSTI V AVSTRIJI

Celotna državna uprava mora biti na novo urejena edinost uprave in zakonodaje obnovljena. Vsaka obnova pa je nemogoča tako dolgo, dokler je to samo po sebi majhno ozemlje razdeljeno v štiri cone. „Otvoritev demarkacijskih črt je neobhodno potrebna", je inž. Figl ugotovil. „Vsled tega nujno apeliramo na zavezniške sile, da se v najkrajšem času pobrigajo za obnovo gospodarske in upravne enotnosti v Avstriji. Uprava v državi, deželah in občinah mora biti demokratizirana. Znanje in zmožnost morata biti edine smernice pri nastavitvi novih moči.

BREZOBZIREN BOJ PROTI FAŠIZMU

Nacisti morajo biti odstranjeni z upravnih mest. Vlada nima namena izključiti za vedno male in zapeljane podrepnike, pač pa mora tem strožje nastopiti proti vsem vojnim zločincem, ilegalnim funkcijonarjem stranke ter brezobzirno iztrebiti fašističnega duha.

Pravica mora zopet zadobiti mesto v tej novi Avstriji, tista pravica, ki je tudi v demokratični Evropi najvišja postava.

Vlada polaga največjo pažnjo na vzgojo mladine. Mladina mora biti vzgojena v demokratičnem duhu; voditi se jo mora zopet k avstrijski ideji.

ŠIROKOGRUDNA POMOŽNA AKCIJA ZA OTROKE

„Največja in najsvetejša naloga vlade bo, preskrbeti naše otroke čez zimo", je povdaril zvezni kancelar Figl. Vlada ima že v načrtu širokogrudne pomožne akcije za otroke in eden prvih ukrepov v novem letu je posvečen pomoči za otroke.

Zvezni kancelar Figl se je nato zahvalil Zavezniškemu svetu za njegov sklep, organizirati takojšno pomoč UNRRE za Avstrijo Zahvalil se je tudi delavcem za njihovo inicijativo, ki so jo pokazali pri obnovi mnogih panog avstrijske industrije.

PRAVIČNO PLAČILO — STAROSTNO ZAVAROVANJE DELAVCEV

„Delavskemu suženjstvu kakor pod Hitlerjevim režimom, mora biti za vselej konec" je zvezni kancelar Figl nadaljeval. Zadovoljni delavci z zadostno plačo in zavarovanjem za starost, to je prva zahteva vsake avstrijske vlade."

ZAKON O ŠILINGU — PODLAGA ZA OBNOVO DENARNE VELJAVE

Z zakonom o šilingu je začasna vlada ustvarila podlago za obnovo denarne veljave in zaustavila poplavo Avstrije z markinimi bankovci. To je izzvalo v marsikateri točki upravičeno kritiko. Toda kakor je ta korak morda marsikoga trdo zadel, bil je neobhodno potreben. Pri končni ureditvi denarne veljave bodo premožni težje zadeti kakor ubožni.

„Doprinašati moramo žrtve, ker le tako more postati boljše. Vem, da je to nepopularno, toda mi hočemo dokazati, da nam ne gre za politično demagogijo, temveč za Avstrijo."

Pri volitvah je večina prebivalstva glasovala za varstvo privatnega premoženja. Kjer pa bo privatna incijativa odpovedala, tam bo država seveda morala podvzeti ukrepe, ki se ji zdijo primerni.

Zvezni kancelar je povdaril tudi potrebo velikega gradbenega programa, da bi se napravilo konec stanovanjski bedi. Nato je šo omenil problem vojnih ujetnikov in povratnikov katerim velja posebna skrb s strani države. Zahvalil se je Zavezniškim silam za boljše postopanje z avstrijskimi ujetniki.

NERAZDELJENA KOROŠKA — ČASTNA ZADEVA AVSTRIJE

Zvezni kancelar inž. Figl je prešel nato na zunanjo politiko in omenil položaj Avstrije v srcu Evrope ter povdaril voljo vlade za sodelovanje z vsemi miroljubnimi narodi, posebno z zavezniškimi velesilami in z neposrednimi sosedi Avstrije.

Svetovno gospodarstvo ob koncu leta

Čim bolj se oddaljujejo dnevi, ko smo vsak dan in vsak po svoje okušali strahote vojne, tembolj se pozornost ljudstva obrača zopet na dobrine, ki jih je že imelo, pa jih je uničila vojna. Obnova, to je prva misel vsakega človeka, ki se po mnogoletni odsotnosti vrača na svoj ljubi dom, pa ga najde v ruševinah. Kako skrbno prične že po nekaj dneh oddiha ogledovati hišo, kje naj začne s popravili; kako tehtno preudari, koliko bo potreboval materijala, lesa, opeke, žebljev itd., da bo dom zopet postal prijetno bivališče. In nič ne šteje ur, ki jih je v vročini dneva ali v zimskem mrazu prebil pri trdem delu. Ustvarjajoči gon v človeku, nezadržna želja po napredku, po boljšem ga žene neprestano naprej, dokler ne doseže postavljenega cilja.

Obnova držav in gospodarstva vseh narodov je cilj, ki lebdi pred očmi odgovornih državnikov. Kakor poedinec svoj dom, tako vestni državniki skušajo čimpreje urediti svojo narodno hišo v prijetno in udobno bivališče, kjer naj ljudstva dobe to, kar jim napredek tehnike in razvoj človeškega uma danes lahko posredujeta. Nič ni bolj jasno kot dejstvo, da je sedanja vojna uničila vsa toliko že obstoječih gospodarskih dobrin kolikor jih ena človeška generacija kljub vsemu tehničnemu napredku ne bo mogla nadomestiti.

Kakšna pa so sredstva, s katerimi skušajo države izvesti obnovo svojega gospodarstva? Posameznik si sestavi predvsem seznam vsega potrebnega materijala, poišče delavcev in prične z delom če ima denar. No, za denar ,boste rekli, pač sedaj ni težko. Saj je vojna in celo totalna vojna, kakor so jo imenovali, tako pospravila vse blago, da je ostal samo še denar. Male količine blaga pa, ki jih je vojna še pozabila, prihajajo med ljudi navadno le tako, da so za preprostega človeka nedostopne. Saj se za denar nič ne dobi, — to se pravi — za denar, ki ga delaven človek zasluži s svojim marljivim delom. In da se to stanje popravi, to je prva naloga vsakega odgovornega državnika, ki mu pripada skrb za gospodarsko obnovo. Končna rešitev je sicer jasna: kadar bo zopet ustvarjenega dovolj blaga, kadar bo delaven človek za svojo plačo lahko prosto kupil v trgovini, kar najnujnejše potrebuje, takrat bo glavni del naloge gospodarske obnove rešen. Toda do tega časa je še daleč in dotlej mora biti še povsod v deželah, katerih gospodarstvo je uničila vojna, v veljavi vezano gospodarstvo, gospodarstvo, ki ureja plače in cene ter razdeljuje kolikor mogoče pravično razpoložljivo blago, zlasti živila, obleko in gradbeni materijal

Pri vseh teh poslih pa je vrednost narodne valute, narodnega denarja izrednega pomena. Zlasti še v poslih mednarodne trgovine, mednarodne izmenjave dobrin. Naj omenimo, da je sedaj jasno izkazano — kar bo imelo svoj velik pomen po izvedeni obnovi gospodarstva posameznih držav — da je čim večji obseg mednarodne izmenjave blaga tudi vsakemu narodnemu gospodarstvu v največjo korist. Avtarkija —način gospodarskega življenja, ki sta ga neodvisno od zunanjega sveta skušali voditi Italija in Nemčija v času priprav na vojno — je dokazal jasno svojo zgrešenost in slabost. Tudi Sovjetska zveza sedaj uvideva, da bo morala po tej vojni stopiti v tesnejši stik z zunanjim svetom, če bo hotela gospodarsko napredovati s tisto hitrostjo, kakor bo napredovala tujina. No, in za vse to je prav in potrebno, da se državniki dogovore o tem, kako naj se najuspešnejše izvede gospodarska obnova sveta in posameznih držav. Prva stopnja k temu pa mora biti ureditev denarja in določitev njegove vrednosti, ker le tako je mogoče dobiti skupno merilo za vse dobrine, ki bodo prišle na svetovni trg.

Združeni narodi so zaradi tega na svoje časni konferenci v Bretton Woodsu v Ameriki sklenili poseben dogovor o ustanovitvi valutnega fonda. Poleg tega naj bi s pravtako v okrilju Združenih narodov ustanovila posebna mednarodna banka za gospodarsko obnovo. Na tem mestu sicer ni mogoče navajati podrobnosti obeh načrtov Glavni pomen valutnega fonda obstoji prav v tem, da skuša stabilizirati, ustaliti posamezni narodni denar na tisti višini, ki odgovarja gospodarski moči in sposobnosti dotičnega naroda. Uprava mednarodnega valutnega fonda, h kateremu posamezne države lahko prostovoljno pristopajo ali izstopajo, lahko da tudi določene nasvete prizadetim vladam včlanjenih držav, ki same od sebe ne morejo najti pravilnega razmerja. Prav v zadnjih dneh smo brali vesti iz Anglije in Francije, kjer se je v parlamentih vršila razprava o sporazumu v Bretton Woodsu ter s tem v zvezi tudi o velikem posojilu 4,4 milijarde dolarjev, ki so ga Združene države Severne Amerike dale Veliki Britaniji za gospodarsko obnovo odnosno za oživljenje mednarodne trgovine Razprave v tem trenutku so nujne iz tega vzroka, ker stopi s 1. januarjem ta valutni sporazum v veljavo ter mora do tega datuma vlada vsake posamezne države predložiti svoj predlog glede vrednosti narodne valute. V nekaterih državah finančni strokovnjaki že razpravljajo o potrebi devalvacije, razvrednotenja njihovega denarja. Vprašanje francoske valute, so sporazumno, pred nekaj dnevi že rešili To razvrednotenje se zdi gospodarstvenikom potrebno zaradi tega. ker bi spravilo v sklad dejansko plačilno vrednost denarja s produkcijsko sposobnostjo dežele. To bi tudi pomenilo ,da bi izdelki teh držav lažje našli pot na svetovni trg, v čemer vidijo enega najpomembnejših virov gospodarske obnove.

Značilno je, da taka vprašanja nastopajo predvsem v deželah, ki jih je vojna hujše prizadela. Belgija in Holandija n. pr. v svoji industrijski kapaciteti nista bili prehudo prizadeti. Holandija je tudi že popravila škodo, ki jo je povzročila poplava, ko so Nemci iz obrambnih razlogov razrušili morske nasipe. Mnoge države bodo zaradi tega večji del stroškov gospodarske obnove lahko krile iz lastnih sredstev, važen prispevek pa bodo pomenile tudi nemške reparacijske dajatve. Druge težko prizadete države pa so prisiljene vsaj za prvo dobo prositi za zunanjo pomoč. Ta je dvoje vrste: finančni ali blagovni krediti (posojila med državami v denarju ali v blagu) in brezplačna blagovna pomoč svetovne podporne organizacije UNRRE. Za finančna posojila se vse države obračajo v Ameriko, kar je razumljivo, ker ta predstavlja najtrdnejši denarni trg zaradi tega, ker je vsa njena gospodarska moč med vojno tako v kmetijstvu kot v industriji še narastla. Tako se v Ameriki vrste delegacije posameznih držav, ki z večjim ali manjšim uspehom prosijo za posojila. Francija, ki je bila med prvimi, doslej še ni uspela. Anglija je po večmesečnih težavnih pogajanjih dosegla za naše pojme zavidljiv uspeh. Za njima so prišle Poljska in Sovjetska zveza, Češka, Jugoslavija, Belgija itd., ki so napovedane za začetek prihodnjega leta. Denarna posojila rabijo vse te države predvsem az nabavo najnujnešega kmetijskega inventarja ter strojne opreme tovarn. Z obojim bi bilo lastni produkciji pomagano na noge.

Druga vrsta posojil so blagovna posojila, pri katerih so udeležene v veliki meri tudi manjše, pa kapitalno močne države, kakor Švica in Švedska, ki jih vojna ni nič ali pa le malo prizadela. Te države imajo težave s tem, kako zaposliti vse prebivalstvo in ga obvarovati pred novo gospodarsko krizo, če njihovi izdelki ne najdejo odjema. Vendar so interesenti za te vrste posojil le države, katerih gospodarstvo je tudi kolikortoliko dobro prebredlo vojno, n. pr. Holandija, Češka in podobne.

Končno ostane še neke vrste dobrodelna pomoč UNRRE Ta je namenjena narodom, ki jih je vojna najhujše prizadela in si ne morejo sami pomagati, ker so bila uničena vsa njihova produkcijska sredstva. Tem narodom pošilja UNRRA brezplačno najnujnejša živila, obleko, zdravila, pa tudi sredstva, ki so potrebna za prvi pogon lastnega gospodarskega življenja, zlasti prometna sredstva, avtomobile, lokomotive itd. Narodov ,ki se zanimajo za to pomoč, je seveda dovolj ;v zadnjem času so bile v vrsto potrebnih uvrščene tudi Avstrija, Italija in Finska. Pomoč UNRRE se podeljuje odgovornim vladam posameznih držav, napačna razdelitev in uporaba teh sredstev pa je seveda prepovedana. Na žalost ni bila obenem ob ustanovitvi UNRRE ustanovljena potrebna kontrolna organizacija, ki bi z velikimi izkušnjami, ki jih ta organizacija že ima, lahko presojala dejanske potrebe posameznih narodov ter načine, kako bi narodom čim hitreje vrniti samostojno gospodarsko življenje.

Za ureditev gospodarstva v notranjosti države so doslej izvedle nekatere valutne reforme zlasti Belgija, Češka, Jugoslavija, Grčija, Avstrija ter [illegible]. Nameravana je še na Ogrskem, v Italiji in drugod. Z izjemo Belgije, ki se ji je posrečilo obenem z denarno reformo tudi oživiti lastno gospodarsko življenje, tako, da se n. pr. že sedaj dobi obleka brez kart ali nabavnic, sama valutna reforma še nikder ni prinesla zadovoljivega uspeha. Možnost takega uspeha pa leži — v kolikor ne upoštevamo nujne zunanje pomoči, ki pa je omejena — predvsem v razvitju lastnih ustvarjalnih sil vsakega naroda. Povratek k trdemu vsakdanjemu delu bo sicer huda pokora za grehe vojne, toda, če se ne vzpostavi med težko preizkušenimi narodi pravi mir in zaupanje, tudi ni zadovoljstva in blagostanja.

—zl—

„Times" o turškem vprašanju

Britansko časopisje še nadaljuje z razpravlja o ruskih zahtevah napram Turčiji. Dopisnik „Timesa" piše:

Način s ketim je sovjetski radio in sovjetsko časopisje objavilo ruske zahtevo napram Turčiji v času konference zunanjih ministrov, je presenetil vse zavezniške države. Poizkušali so najti vzroke k temu. Temelji te zahteve ležijo daleč nazaj in se opirajo na romantično tradicijo in dogodke iz preteklosti. Z izjemo nekoliko Georgijcev (Gruzinov), ki prebivajo v Artvinu, je prebivalstvo vse pokrajine pretežno turško, razen nekoliko plemen, ki govore narečje pomešano z georgijskimi besedami, a po verstvu so tudi ti mohamedanci.

„Times" ndalajuje: Splošno mnenje je, da so te zahteve stavljene Turčiji kot opozorilo, da naj bi se držala pogojev prve sovjetske zahteve po reviziji Montreux-ske pogodbe zaradi nadzorstva nad morskimi ožinami.

Državni oddelek SAD je izjavil, da vlada Združenih držav ne ve za nobene sovjetske pokrajinske zahteve napram Turčiji in da ni znakov, ki bi pričali, da podpira sovjetska vlada zahteve sovjetskih časopisov.

Indijski časopisi, ki na vsako spremembo na srednjem vzhodu močno reagirajo, posvečajo sovjetskemu stališču veliko pozornost. Nacijonalni tisk do sedaj še v nobenem primeru ni podprl sovjetskega stališča. List „Bombay Chronicle" piše: Če bi hoteli pokrajinske zahteve utemeljiti, bi morali seči v predzgodovinsko dobo. Zahteva do Georgije je aktualna le v zvezi z drugimi zahtevami in se more le v tem slučaju upoštevati.

Jugoslovansko vojaško odposlanstvo je prispelo v Berlin

Prispelo je v Berlin jugoslovansko vojaško odposlanstvo pod vodstvom generala Jake Avšiča.

Naloga odposlanstva bo, da obdrži odnose med zavezniško nadzorstveno komisijo in jugoslovansko vlado in da ščiti interese jugoslovanskih državljanov v Nemčiji.

Generala Avšiča je sprejel sovjetski general Sokolovski ki je eden izmed članov mednarodnega koordinacijskega odbora.

General Sokolovski je obljubil generalu Avšiču, da bo podprl jugoslovanske zahteve in je pokazal veliko zanimanje za položaj v Jugoslaviji.

Staro leto se končuje — novo se začenja

Zopet smo na pragu novega leta. Spet se pojavljajo ista vprašanja, domnevanje in skrbi: kaj neki nam bo prineslo to leto. Nekateri ljudje, polni notranje sreče in srčne omike, gledajo z zaupanjem v bodočnost in premišljujejo kako bi tudi soljudem pomagali premostiti povojni čas. Drugi pa, ki sami s seboj niso zadovoljni, pesimistično zro na razmere pri nas in na razvoj dogodkov po vsem svetu ter črnogledo prerokujejo še strašne reči. Ker sami drugače ne uspevajo, kakor le v razkola zato vidijo povsod spore in nasprotstva.

Mi, slovenska mladina, bomo šli preko teh vsevednežev. Kaj bi ugibali, se begali in si delali nepotrebne skrbi. Predajmo se delu in izobrazbi. Opravljajmo svoje delo z večjo vnemo kot v normalnih časih. Samo v delu bomo v teh še nemirnih časih našli notranje zadovoljstvo. Storimo vse, da pomagamo našemu narodu za vselej ohraniti tako težko pridobljeni mir. Mir — sladka beseda po hrupnih in krutih vojnih letih! Zaupajmo svojim državnikom, ki bodo storili vse za procvit naše dežele.

Nikoli več vojne, ne med narodi in ne v državi! Čemu bi tratili čas z ugibanjem, črnoglednostjo in bojazlivostjo. Rajši posvetimo svoje sveže sile delu za mir in blagostanje našega naroda. Misli obračajmo navzgor k plemenitosti in tovarištvu, tudi takrat, ko se nam zdi, da nas ogrožajo nevarnosti ali obdajajo sovražniki. Ne se ozirati nazaj v prošlost, polno zablod, gorja in solz! Misli nazaj bi nas napravljale otožne in nas onesposobile za bodočnost. Za mlado bitje pa velja samo eno: Naprej!

Kdo bi še mislil na lansko Novo leto, tako toplo in polno sončnega sijaja. Sonce se ni moglo ločiti od naše prelepe zemlje, vsak dan je poljubljalo tla. Vendar — na presojno modrem nebu so se dan za dnem srebrili železni ptiči — lep pogled je bil vsekakor — toda bruhali so ogenj in smrt. Še v teh dneh, ki so drugače polni radujočega veselja, je bilo videti matere, kako so vlačile še zadnje kar jim je ostalo, ko se je hiša sesula v prah. Na ročnih vozičkih si videl otroke, ki vsega tega niso doumeli, vedeli so le eno, da jih zebe in da so lačni. Strašne so bile te neme otroške oči; podzavestno so vpile po osveti za vse tiste, ki so bili krivi, da se je takšno gorje razlilo čez ves svet. Kdo bi popisal bolest deklet, žena in mater o lanskem Novem letu! Če bi zlil njih solze skupaj, bi nastalo ogromno jezero. Obupno so trpeli možje na frontah v snegu in viharju, ranjeni in onemogli. Vendar, ali je bilo trpljenje, bolestno hrepenenje in skrb za svoje drage v prsih naših žena in deklet manj skeleče?! — Toda vsega je konec, vse izginja v pozabo, čez zemljo se je razpel mir, a mi z jasnim ciljem ustvarjajmo bodočnost sebi in našemu narodu!

Silvester 1946! Tako lep ne bo kakor nekoč, predno se je pričel na svetu krvavi ples. Ne bodo pokali zamaški v polnočno uro, ne bo se iskrilo peneče vino v kristalnih čašah, ne bomo metali konfetov in ne rajali žarečih lic pozno v noč. Vojna nas je oropala vsega. Bolj skromno bomo stopali v Novo leto, toda z mirno zavestjo, da vse ostalo zopet pride. Naše duše bo ogrevala misel, da tudi mi pomagamo ustvarjati novi, boljši svet. Ta misel nas bo dvigala iznad vse skromnosti in pomanjkanja ter nas napravljala bogate. Saj v slovenskem srcu ni potreba mnogo, da je srečno in zadovoljno...

Ob Novem letu naj vsakdo napravi obračun o svojem delovanju prošlega leta in načrt za bodoče leto. Nihče naj si ne domišlja, da je premajhen in brezpomemben, da je vseeno kaj dela in kako živi. Majhna je naša domovina, nima veliko sinov in hčera, mnogo in premnogo jih je terjala neizprosna vojna. Zato pa jo moramo mi, ki smo si skozi vse grozote ohranili zdravo telo in duha, tembolj ljubiti. Majhen je naš narod, toda duševno zdrav in krepak. Na svetu je še mnogo takih majhnih narodov. Če bomo vsi delali le najboljše, tedaj bomo vendarle tvorili veliko celoto, kjer bosta vladala sreča in blagoslov.

Domovina, ti si kakor pesem, kdo bi te ne ljubil! Vzvišena si v svoji krasoti, pa naj te gleda oko, kadar srce prekipeva od veselja ali kadar ga muči bol. Druge dežele so bogatejše in plodnejše, ljudem se ni treba toliko mučiti. Tvoja tla pa so borna in kamenita. Vendar pa nam vsled tega nisi nič manj draga, o domovina! Ko kmet spomladi zaorje v tvoje grudi in te boža z raskavimi rokami, tedaj pošlje samo nebo škrjančke, ki ti pojejo slavo. Naj koraka človek od severa do juga, od vzhoda do zahoda, povsod si mamljivo lepa. A naše pesmi in jezik! Še angelci se smehljajo, ko slovensko dekle na polju zapoje pesmico dragemu v čast, ko slovenska mati zaziblje s pesmijo otroka v sladki sen. — Drugi jeziki so bogatejši, obsežnejši in pomembnejši, toda kdo bi prezrl milozvočnost in sladkost slovenskega jezika!

Tvoje srebrne gore, modra jezera in šumeče reke, tvoji šelesteči gozdovi in zelene doline! Moj Bog, kako je sploh mogoče toliko nebeške lepote v eni sami deželi! Ali se je nebo morda hotelo oddolžiti za tvojo skromnost? A vsa ta lepota odseva z lic tvojih sinov in hčera. Ni je sile na svetu, ki bi jim mogla odvzeti ta sijaj, ne pogubne sence, ki bi zatemnila njihov pogled, v katerem počivaš ti, domovina!

Na pragu Novega leta smo. O gozdovi in reke zašumite, zapojte z nami vred v novo jutro. Solze posušite se, da bo oko jasneje gledalo v jutranjo zarjo nove bodočnosti. Prsi zadihajte, da bo toplo zavelo preko vse naše zemlje in bo nastala ona velika pomlad za ves naš narod!

Novo leto! utripa v stvarstvu,
Bog sprejmi naš narod v varstvo!
Ljudje pozabite gorje prošlih dni,
naš narod naj jutri srečneje živi!

Vsem naročnikom in bralcem „Koroške kronike" sporočamo, da je stenski koledar za leto 1946. natisnjen na boljšem papirju. — Dobite ga lahko v uredništvu „Koroške kronike", Celovec, Völkermarkter Ring 25.

Pogovor z naročniki

Fr. Grubelnik: Nakažite naročnino za list, pa ga Vam bomo takoj poslali. Žepnih koledarčkov še nimamo. Če ne bo drugih ovir, ga boste dobili koncem januarja.

J. Fatur: Če ste poslali naročnino, Vam bomo list poslali na vse naslove, za katere ste naročili.

Lizika Lipnik: Prav radi Vam ustrežemo. Denar lahko nakažete po poštnem uradu. Tudi koledar boste dobili.

C. R. Hvala lepa za poslano. V drugem letniku se oglasite z drugim naslovom. Tema je zelo dobra.

P. K.: Lokalnih novic smo zelo veseli. — Morda se bodo sedaj ojunačili še drugi.

Dr. ing. Z.: Poslanega smo bili zelo veseli. Upamo, da se boste še oglasili.

Dr. M.: Tudi od Vas še pričakujemo nadaljnih prispevkov.

V. C.: Kako to, da se niste še nič oglasili? Še enkrat prosimo vse dopisovalce, da pišejo svoje sestavke samo na eno stran, da je delo v tiskarni lažje. Če imate kaj lepih in primernih slik k člankom, ki nam jih pošljete, jih priložite. Po možnosti jih bomo objavili. Pošiljajte poročila iz domačih krajev!

Več ljubezni

Kaj je ljubezen, pač ni treba dolgo razkladati. Ona je hrepenenje vžiti v človeku — biti mu dober. Pesniki jo opevajo v pesmih in pripovedujejo o njej v pesnitvah. Prava ljubezen nikdar ne preneha, ona prevzame človeka, ga dviga in ga razsvetli. Ljubeči in ljubljeni človek postane notranje čistejši in plemenitejši. Dati iz prekipevajočega srca tam, kjer se sprejema, in vzeti v ljubezni, izžareva nepopisno srečo, pravi Otto Ernst v svojem splošnem vzgojnem nauku.

Ljubezen med rodovi je najizvirnejša in služi za vzdrževanje plemen. Najnesebičnejša je pač ljubezen staršev do otrok in tudi otrokova do staršev. Kakor spolna tako tvori tudi ljubezen v krvnem sorodstvu temelj za prvo in manjšo človeško skupnost, rodbino. Ljubezen bratov in sester med seboj, ljubezen do prijatelja in bližnjega in do sorojakov pelje končno k brezosebni človeški ljubezni, ki hoče služiti vsemu človeštvu brez razlike plemena. Prava humanitarnost je vzvišena nad narodi in plemeni. Ničesar človeškega ji ni tuje, ona razume vse z veliko obsegajočo ljubeznijo, ne ljubi samo sorodnike in prijatelje, temveč ljubi tudi pripadnike drugih držav, druge narodnosti in drugih plemen. Ona ljubi drugomislečega, bodisi na polju znanosti ali umetnosti, praktičnega ali tudi političnega življenja. Ljubezen vse prenaša, vse veruje, na vse upa in vse potrpi.

Naša naklonjenost pa gre še dalje. Razteza se tudi na živali in rastline, hišo in dvor, posest in zemljo, mesto in deželo, hrib in dol, domovino in končno na vsa božja stvorjenja in na Boga samega. Začenja s samoljubjem in konča v ljubezni do Božje vsemogočnosti v krščanski veri.

Tako kakor vse na svetu ima tudi ljubezen dvoje strani, ona lahko daje in sprejema, utrdi ali trpi in je namenjena za moške in ženske. Ženska ljubezen je materina ljubezen, mehka in oproščajoča; moška pa je trajna in doslednja — očetova ljubezen. Obe vrsti človeškega nagnjenja — popuščajoča materina in doslednja očetova ljubezen — vplivata na ljubljeno bitje in tvorita torej najvažnejši temelj v vzgoji. Prva ne trpi nikakega spora, popušča in premaga tudi najtršega trmoglavca. Z občutki hvaležnosti in zaupanja pazi na lepoto, mir in red, vzbuja protiljubezen in razvija v tej prostovoljno vbogljivost in občutek dolžnosti. Kako se razvija materina ljubezen v vzgoji, nam kaže v največji popolnosti naš veliki vzgojitelj Pestalozzi. Očetovi ljubezni pa pripada — v širšem krogu mišljeno — da od časa do časa seže s trdno roko v vzgojo otrok in jo usmeri na višje cilje, ker v tem slučaju je ženska milina odveč. Za dečka je tak očetov nastop sploh neobhodno potreben, če nočemo vzgojiti materinega ljubljenčka.

Kakor v očetovi hiši, tako tvori tudi v šoli ljubezen prisrčno vez med otrokom in učiteljem, kar je tudi temelj za vzgojo. Raztezovati se mora na vse učence: na takozvane pridne in poredne, na zmožne in slabe, na bogate in revne, vseeno, če učitelja razvesele ali žaloste. Trdil bi, da potrebujejo ravno takozvani malopridni in slabi in revni učenci veliko večjo ljubezen in oskrbo s strani vzgojitelja kakor oni, ki so srečnejši in živijo v urejenih domovih oziroma domačih razmerah. Zadnji so že od rojstva deležni dobre in tople oskrbe in se oveljavljajo z vzirom na svoje dobre lastnosti bolje kot prvoomenjeni, ki jih ne razumejo in zasmehujejo in ki padajo iz ene duševne boli v drugo; zato morejo zahtevati, da ravnamo z njimi toplo in razumevajoče. „Ljubezen" pravi Otto Ernst, „privre iz sočutja do srčne boli po pomoči vpijočega učenca."

Kako izvira iz trdote in doslednosti v vzgoji prisrčna ljubezen do otroka, nam lepo prikaže Elizabeta Plattner v svoji knjigi „Schuljahre":

„Elza je bila povabljena k svoji součenki. Obolela je in ko je okrevala, je prišla prijateljica in prosila, če bi smela priti Elsa sedaj na obisk. Ker je mati to prepovedala, je bolnica pričela jokati. Mati jo je potolažila rekoč: „Če bi to lahko dovolila, bi to tudi rada storila Ker ti pa moram prošnjo odreči, mi tega ne smeš otežkočiti z nadaljnim moledovanjem S solzami tega ne izboljšaš. Pojdi rajši z menoj na vrt in pomagaj mi tam pri delu." Ker je bila deklica vbogljiva, je to tudi storila. V začetku sicer brez vsakega veselja. Skupno sta pleli, vsadili nekaj sadik, poškropili sadna drevesa proti listni uši in tu in tam sta se razveselili ob pogledu na lepo cvetlico. Po kratkem času je rekla mala k materi: „Ah, saj je tudi doma lepo!" Pomoč materi pri delu je otroka odvajala od njene boli, delo z materjo mu je prineslo prijazno duševno razpoloženje. Deklica pa ni smela slutiti, da je mati opustila v hiši važnejše delo radi tega, da bi jo z delom na vrtu zamotila in ji s tem pomagala pozabiti na svojo bol."

Tako kot v tem primeru najdeta vzgojiteljeva ljubezen in uvidevnost vedno pravo pot k potrebnemu vplivu.

Dočim izvršujeta šola in rodbina na otroka in mladino vzgojni vpliv, podleže odrasli človek vplivu človeške družbe, države in sploh sveta. V šoli in rodbini se mladina vzgoji po za to določenih osebah, dočim pri odraslem človeku ni več mogoč vpliv človeka do človeka. Človeška družba, država in cerkev se ne obračajo na posameznika, temveč na skupnost vseh ljudi.

Tako lahko smatramo takozvano oskrbo narodne skupine po vodečih ljudeh nacijonalno-socijalističnega državnega vodstva tudi kot vrsto vzgoje, vendar pa kot vzgojo v negativnem smislu :v sovraštvu in samoljublju. S pobijanjem krščanske vere, ki je bila prva boriteljica ljubezni do človeštva in bližnjega, z barbarskim zaničevanjem tujih narodov in plemen, in z omalovaževanjem naravnih človeških pravic so se sami uničili in pogubili. Človeško ravnanje in ljubezen sta močnejši kot pa prusko gospodstvo.

Mladina in javno življenje

Kdor ima mladino, ta ima bodočnost. Vsa totalitarna gibanja so zgradila svojo moč na mladini. Svoje uspehe so dosegla po mladini. Država sama je vzela vzgojo mladine v svoje roke, da jo oblikuje po svoje. Drugim je to pravico vzela, n. pr. Cerkvi, privatnim organizacijam, da celo starišem.

Mladina je sila, ki ustvarja nov čas — boljši ali slabši. V mladini je nakopičeno ogromno energije, ki lahko ustvarjajo čudeže nravne obnove ,postanejo gibalo gospodarskega in kulturnega napredka ter socialne preosnove.

Mnogo mladih ljudi, tudi fantov, živi tja v en dan. Ne zavedajo se važnosti vloge, ki jo bodo morali nekoč odigrati. Mlade sile v njih spe. Ali je to tip zdravega slovenskega fanta? Ali sme kdo danes, ko se odigravajo za posameznika in za narodno skupnost tako odločilni dogodki reči: Kaj me briga? Kaj me briga politika, kaj me brigajo stranke, kaj me briga, kako je urejeno socialno življenje v državi. Bodo že drugi brez mene opravili. Vsak izmed nas je majčkano, toda pomembno kolesce v živem organizmu, ki mu pravimo Cerkev, narod, država. Vsak ima svojo, od Boga določeno vlogo ,katero mora odigrati na življenjskem pozorišču, ki je Cerkev, narod, občina, država. Ni vse eno, ali smo aktivni, delavni člani te skupnosti, ali pa samo pasivni ,nedelavni člani družabnega občestva. Pasivni člani store samo to, kar morajo, in se zganejo samo takrat, kadar jih kdo sune pod rebra, so coklja za družbo v malem kakor v velikem.

Za javno življenje se moramo zanimati, za vse pojave javnega življenja se mora mladina, zlasti fantje brigati. Predvsem možje so poklicani za javno življenje, četudi žene in dekleta niso izvzeta. Mož je tisti, ki vodi občino, možje vodijo posojilnice, zadruge in razna druga koristna gospodarska združenja. Možje odločajo v politiki in jo vodijo.

Fantje, ali ste že kedaj mislili na to, da boste nekoč vodili doma občino, da boste morda izvoljeni v občinski odbor in tam soodločevali v občinskih zadevah? Ali boste kos nalogam, ki niso lahke? Ni vseeno, kdo sedi na županskem stolčku, ali zavzema mesto načelnika zadruge ali slične gospodarske korporacije. Čisto nekaj drugega je, če je župan, obč. odbornik, vodja zadruge mož širokega duševnega obzorja, značajen, ki ve, kako je treba prijeti to ali ono stvar, kakor pa, če sedi na tem mestu človek brez energije in zmožnosti, ki kakor pravimo, ne vidi preko sosedovega plota. Marsikaj bi se dalo storiti, če bi imeli dovolj ljudi, katere bi lahko v danih razmerah postavili na vodilna mesta, ko bi imeli manj kimavcev, pa več sposobnih in značajnih mož in fantov. Ne rečem, da jih nismo imeli, ampak premalo jih je bilo. Ker nam jih manjka, jih je treba vzgojiti. Treba je fantje — bodoče voditelje javnega življenja izšolati.

Fantje, na vas samih je, kako se boste za svojo nalogo pripravili, kako izobrazili. Svetli vzgledi naših požrtvovalnih javnih delavcev, ki so izšli iz naroda in delali za ljudstvo, vam kažejo pot, katero morate hoditi, če hočete biti dobri in koristni člani cerkvenega in narodnega občestva. Izobrazba, samovzgoja, to sta dve poti, po kateri boste prišli k cilju — uspešno delati za blagor skupnosti. O tem, kako, pa ob drugi priliki.

Mirko Geratič.

Bogoslav Obad:

NOČNE SENCE

Vesela sončna luč se v gozd umika,
lahno šume drevesa v slutnji mraka,
na dnu potoka zvezda se svetlika.

Že davno je utihnil vrisk pastirjev,
samotna cesta se v temo izgublja
počasi se zavija v plašč skovirjev

Z gora hitijo nočne sence doli
iznad streh zvonik se k nebu dviga
v hramu božjem mati moli.

Odpel je zvon Mariji psalm večerni
v molitev nemo hiše so zavite,
le okna so kot biseri safirni...

Zgodovina novoletnega voščila

Od slovesnosti, ki so jih v preteklih časih prirejali ob Novem letu, so nam ostale le še novoletne častitke. Njihovo pojavo lahko zasledujemo do starega Rima, kjer je bil običaj, da so na Novega leta dan voščili uradnikom.

Toda ostalo ni samo pri voščilu. Svrha voščila je bila — podkup uradnikov. Zato so bile častitke podkrepljene z več ali manj dragocenimi darili. Novoletna čestitka napisana na voščeni ploščici ali papirusu je postala splošen običaj, ki so ga rimski vladarji in uradniki smatrali za samo ob sebi umevnega.

Od starega Rima je sprejelo voščila tudi krščanstvo. Najstarejša ohranjena čestitka je iz leta 1466. in kaže Jezuščka, ki stoji na lepo risani cvetlici. V levici drži trak, na katerem je napisano: „Dobro, blaženo leto". Ta slika je postala splošno znana in imamo več njenih kopij. V stoletjih so se voščila spreminjala in prilikovala različinim narodnostim in verstem.

Z napredkom baroka je prišlo do splošne spremembe okusa, ki se je pričel izgubljati v preobloženosti. Tudi novoletna čestitka se je morala temu podvreči.

Lažnjivost, ki je polagoma prevladala svet je prišla do izraza tudi pri novoletni čestitki.

Svojevrstnost v celokupni zbirki novoletnih voščil vseh zemelj in časov, je čestitka, ki so jo koncem preteklega stoletja izdelali na ukaz Indijca Gekvarja Barodskega, ki velja za najdragocenejšo vseh časov. Nič manj kot 40 slonov so ubili, da so našli primerno in popolnoma čisto slonovino, iz katere je izdelana. Za izdelavo so potrebovali štirje ljudje šest mesecev. V slonovinasto ploščo so vrezali deset tisoč slik iz življenja Bude. Razen ostalih dragocenih okraskov so vdelali v njo še 44 dijamantov izredne velikosti in lepote. Vrednost čestitke cenijo na milijarde. Gekvar od Barode jo je hotel podariti angleškemu kralju, toda do tega ni prišlo, ker so Gekvarja preje odstavili, zaradi poizkusa zastrupitev britanskega rezidenta.

Palovec

CVETJE IN KLASJE

Lepote NAŠE KOROŠKE

Lepota naše Koroške dežele ni poznana samo nam, tukaj na Koroškem, temveč slovi daleč preko deželnih meja. Tudi daleč zunaj v inozemstvu vedo ljudje zelo dobro našteti lepote naše Koroške. Marsikater rojen Korošec ba moral zardeti pred mnogimi tujci kot naprimer Angleži, Jugoslovani, Italijani ali Švicarji, ko bi mu ti začeli naštevati

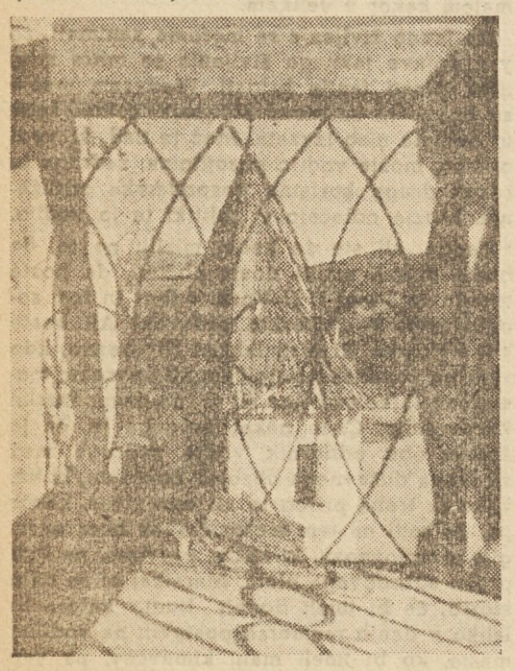

vse lepote njegove domovine, za katere on, Korošec ne vè, odnosno misli da ne ve. Najboljši dokaz zato smo imeli v predvojnih časih, ko so prihajali gostje iz vseh okolnih držav na Koroško na oddih.

S ponosom lahko ugotovimo, da gotovo noben gost, bilo zimski ali letni čas, ni odšel razočaran od tod. — Saj je malo dežel, ki bi se mogle ponašati s tolikimi različnimi prirodnimi bogastvi in lepotami kot je Koroška. Tukaj pridejo na račun izletniki, smučarji, plavači in turisti, — skratka vsem vrstam ljubiteljev prirode je ustreženo.

Ne samo ti, tudi umetniki so hodili semkaj iskat duševno hrano. — Saj je dežela polna [illegible] vrednih malenkosti. Po deželi je polno lepih dolin, visokih vrhov in neštetih jezer — tu, da tu se duša umetnikova požrl napolni z veličastnimi občutki, da se lahko umetnik znova loti del s svežo in lepote polno dušo.

Pa tudi z drugimi lepotami Koroška ne zaostaja. Tako je na primer lepa koroška narodna pesem daleč poznana, bilo slovenska ali nemška. Vsakdo ve, da Korošec rad poje in da se v pesmi zrcali njegova duša. Povsod v mestu, a še bolj na deželi, a zlasti v vsakem kmečkem domu zveni po večerih iz mladih grl zbranih fantov in deklet lepa narodna pesem spremljana s citrami, ki manjkajo le v redkokaterem kmečkem domu.

Omembe vredne so tudi koroške narodne pripovedke. Saj ni čudno, ko je pa narodni domišliji toliko snovi na razpolago. Saj je tu začetek vsakega jezera povezan s kako pripovedko. Dalje vsaka gora, reka, vsak grad, skratka vsaka pa tudi najmanjša posebnost je v zvezi s pripovedko.

Največ in najlepše pripovedke so v zvezi z nastankom poedinih jezer.

Naše Vrbsko jezero, je ne le največje, temveč brez dvoma tudi najlepše, ter ni čudno, da je ravno v zvezi z njim mnogo najlepših pripovedk. Mogoče je najlepša ona o nastanku jezera, ki jo gotovo vsi poznate.

„V davnem času je bila na mestu, kjer je sedaj jezero krasna dolina z mnogimi lepimi in bogatimi vasmi. Ali žal so prebivalci teh krajev postali sčasoma napuhnjeni in hudobni zlasti pa razzudani, ker jim je pač predobro šlo. — Prirejali so ogromne veselice, na katerih so pili in grešili čez mero. Šli so tako daleč, da niso več spoštovali nobenega zapovedanega posta, ne Adventa, pa tudi Velikega petka ne.

Neko leto, ravno na Veliki petek so spet priredili ogromno popivko in ples, kjer je staro in mlado do onemoglosti pilo in plesalo.

Ko je udarila ura deset, je nenadoma stopil na plesišče nepoznan možiček. Bil je star, z dolgo sivo brado, a okoli pasu so mu viseli trije začepljeni sodčki. — Z mogočnim glasom je pozval prisotne, da naj spoštujejo ta dan in končajo z razuzdanstvom. Toda prisotni veseljaki so se iz njega norčevali in ga končno vrgli skozi vrata.

Ko je bila ura enajst, se je ponovila ista scena.

A ko je udarila ura polnoč je z groznim treskom in gromom stal mož s sodčki sredi pijane in razigrane množice ter z bliski v očeh zahromel:

„Gorje vam nesrečniki, če takoj ne končate s pijančevanjem, vsi boste izgubljeni"!

Pijana druhal je navalila nanj, toda mož se je vzravnal, zrastel do stropa ter izdrl čepe iz svojih sodčkov, iz katerih je začela z grozno silo teči voda. Sčasoma je bila dvorana napolnjena, a voda je le tekla in tekla. Začela se je razlivati po dolini. Tri dni in tri noči je voda naraščala, a v jutru četrtega dne je bilo namestu nekdanje lepe doline veliko jezero — današnje Vrbsko jezero".

Lepa je tudi pripovedka o Celovškem zmaju. Saj z njo je v zvezi zgodovina Celovca zlasti pa svojevrstnega spomenika na Novem trgu slovitega — „Celovškega zmaja".

Naj bo resnica o nastanku Vrbskega jezera že taka, ali taka eno je pa le res: Vrbsko jezero je še dandanes središče koroških lepot.

Ni ga tujca, ki bi se zadrževal kje na Koroškem, pa ne bi obiskal tudi to jezero ter vsaj nekoliko dni prebival v kakem lepem kraju njegove okolice. Ni si mogoče zamisliti Korošca, ki se ni vsaj parkrat v tem jezeru kopal ali pa vozil z ladjo.

Kdor se pa hoče kot letoviščar za nekaj časa nastaniti v okolici jezera, stoji pred težko odločitvijo, kateri kraj naj si izbere za svoj oddih, ki so pa vsi tako lepi.

V Celovcu stopi na ladjo, ki ga popelje križem — kražem po jezeru. Med potom se divi krajem, mimo katerih pluje ladja. Ne ve ali bi se odločil za Otok, Bistrico ali za Vrbo. V Porečah že hoče iztopiti, tako mu je všeč, pa vendar se pelje zaradi radovednosti še dalje. Med vožnjo uživa ob pogledu na mogočne stene Karavank tam v daljavi. Končno je na kraju jezera v Vrbi — najlepšem leto-

viščarskem kraju ob jezeru. Ako se ni odločil že prej, — tu bo gotovo ostal.

Zavedajmo se lepot naše dežele tudi sami ter jih cenimo!

Bodimo ponosni, da se tujci tako radi mude v naših krajih, mi pa moramo z dostojnim vedenjem in delom pokazati, da je ljudstvo, ki poseduje toliko naravnih lepot, tudi tega vredno.

Perovec

VSAKDANJI KRUH — NEKDAJ

V vseh časih so skušali ljudje moko zboljšati z dodatki vseh vrst. Dostikrat so jo s tem silno pokvarili. Mešali so zraven krompir, kostanj, želod, buče, razne lišaje, lubje, nadrobno zmlet les, žaganje, kri, posušene ribe, suho meso, polže in kdo ve kaj še. Kajpa, kolikokrat so bila suha leta! Tedaj je Adamovo potomstvo v sili pač seglo po vsem, kar je bilo pri roki. Manj opravičiti bi se dalo neko drugo dejstvo. Bili so mlinarji in peki, ki so znali zviševati težo moki in kruhu na ta način, da so mešali vmes kredo, mavec, zmlete kosti in marsikaj drugega. Koristili so svoji mošnji, škodovali pa zdravju kupcev. Iz vseh krajev Evrope so se nam ohranili zakoni in predpisi, s katerimi so skušale oblasti ščititi zdravje naroda pred tako brezvestnostjo.

Kadar so v prejšnjih časih zalotili nepoštenega peka, so ga javno na trgu bičali, potem so ga za nekaj ur privezali k stebru, ki je stal sredi mesta. Tako je zabeleženo v starih listinah, da so v Vratislavi v deželi Šleziji leta 1736 priklenili nekega peka za tri ure na sramotni oder, ker se je drznil prodajati neužiten kruh. Pri starodavnem zgodovinarju Valvazorju pa beremo, da so v Ljubljani peke, ki so prodajali premajhne hlebe, potapljali v reko Ljubljanico. Ko se je nepoštenjak nekoliko napil vode, so ga znova potegnili kvišku. To se je nekajkrat zg[illegible]

V mestih srednjega veka so bili obrtniki združeni v cehih, ki jim je bil namen, da varujejo in branijo pravice, koristi in ugled dotične obrti. Iz mnogih listin, ki jih stoletni viharji niso uničili, razvidimo, da so tudi peki po koroških mestih imeli svoje cehe. Ceh je nadziral člane, kako izvršujejo svojo obrt, ali se drže predpisanih cen, ali prodajajo kruh v predpisani teži, in podobno. Seveda je ceh skušal drugim braniti, da bi prodajali kruh in tako pravim pekom odjedali dobiček. Vendar vemo za Trg (Feldkirchen) ,da je smel enkrat na teden, kadar je bil veliki tržni dan, vsakdo ponujati ljudem večje hlebe iz ržene moke. Zato so pa peki smeli prvi nakupovati žita, in šele, ko so bile njihove potrebe utešene, je bila vrsta tudi na drugih meščanih.

Naši predniki so imeli križe in težave z vsakdanjim kruhom, kakor jih imamo mi. Nekdaj ni bilo železnic in parnikov, da bi mogli v najkrajšem času iz žitorodnih dežel dovažati hrano. Dandanes so mnoge železnice razdejane ,parnikov je pa premalo — in kruha pri nas primanjkuje. Nekdaj je bilo morda še slabše. Viharji na morju, gusarji, požari, zanič ceste, negotovi mostovi, rokovnjaštvo vsepovsod, ogromno število carinarnic in mitnic — vse to je dajalo kaj malo pobude za prevažanje večjih tovorov na velike razdalje. Ni bilo treba vojne, zadostovala je slaba letina pa je prišla lakota v deželo ,ker ni bilo mogoče dobiti živil iz oddaljenih krajev, koder je žito obrodilo.

Kadar je vojna, se pošast lakote seveda počuti posebno dobro. Tako so za dobe Napoleonovih vojn narodi Evrope večkrat stradali, in še leta 1817., torej po padcu korziškega samodržca, je prav kruta lakota obiskala alpske dežele.

Bridka preizkušnja človeštva je bila 30-letna vojna v 17. stoletju. Da so tedaj trpeli kraji, ki jih je zajela vojna vihra, temu se ni čuditi. Ali celo mesta in pokrajine, kamor se apokaliptični jezdec vojne ni zagnal, celo tem lakota ni prizanesla. Tako je leta 1622 pripokala na Koroško strahota, da nikoli tega. Nikjer ni bilo žita, nikjer kruha. Vse je stokalo od hudega, saj glad boli. Po mestih je bilo huje ko na kmetih. V decembru tistega leta so bili celovški meščani na tem, da obupajo. Silili so iz mesta iskat hrane pri kmetih. Truma gladnih Celovčanov se je priklatila do Humprške graščine (Hollenburg) ter začela tamkajšnjim kmetom vdirati v hiše kar ob belem dnevu.

Deset let kasneje se je lakotna katastrofa na Koroškem ponovila, zraven je pritiskala strupeno mrzla zima. Bilo je sredi 30letne vojne. V Celovcu so ojačili stražo pri mestnih vratih, da bi branila ljudem hoditi kar tako ven ali noter. Ven — da bi ne ropali po deželi. Noter pa ne zato, ker je bilo v mestu že dovolj lačnih ust. Rudarji iz Hüttenberga so plenili okrog Št. Vida in snovali so tudi načrte, da pridejo gledat v Celovec. Prišli so pač, a ko so videli, kako dobro je mesto zastraženo, jih je srečala pamet in pustili so Celovec pri miru.

A. Z.

Zimsko veselje

Snežinke tiho padajo,
dreves pod snegom se sklanjajo,
gozd, polje, travniki in vrt,
odeti so v prelestni prt.

Sneg pokril je hrib in dol,
vse je belo na okol,
oj, to veselje je mladini,
ko sanka se v strmini.

Na hribu našem je živ žav,
deca ne pozna težav,
po hribu s sankami drči,
da od njih se sneg praši.

Lica jim rde kot kri,
zdravje novih da moči.
Kaj je mar, če v roke zebe,
to briga mene, ne pa tebe!

Kot blisk drče sanke v dolino,
to je tekma med mladino,
če se zvrne kdo v sneg,
pa je vpitje, smeh in kreg.

Zima svoje radosti ima,
z snežnim možem deca se igra,
na glavo mu lonec star postavi,
z ogljem črnim mu oči napravi.

V zimi je veselja na pretek,
sneg, koline, Božič, — dece zlati vek —
na večer, deci ob topli peči,
pripoveduje ded o stari sreči...

Mirko Geratič

ANTON MILEK

Tudi oni, ki so ga predpoldan položili na mrtvaški oder v prvem razredu mrtvašnice, je ostal sedaj sam s svojimi rožami.

Breda je pravkar mislila na velik venec, katerega je videla, ko so ga nesli v mrtvašnico. Vedno je čitala osmrtnice na vratih mrtvašnice, le danes tega ni storila. Zakaj? Radi venca rož?

Gledala je v svojo skodelico čaja. Na dnu se je skozi zlatorumeno tekočino zrcalila krvavordeča roža, a iz nje slika mladega moža: Anton Milek — obraz, kakor na Rafaelovih slikah.

Odkar je Anton igral v gledališču, je uporabila ves svoj denar za obisk gledališča. Ljubila je Antona. Saj je tako enostavno nekoga ljubiti, posebno če mu ne bomo nikoli pripadali. Morda pa ga je ljubila ravno zato, ker je vedela, da ga nikoli ne bo dobila, njega, slavnega, srečnega Antona, prvega tenorja v državni operi.

Anton o deklici, ki ga je tako vroče ljubila ni vedel ničesar. Kako bi tudi? Saj je ležala med njima vsa dvorana in do stojišča ne seže niti pogled revnega statista. Kadar je Anton pel, je slonela Breda ob stojiščni ograji in lica so ji žarela v blaženosti in sreči. Antonov glas jo je odpeljal daleč proč v drug svet... Zaprl je oči in iz njegovega glasu so prihajale kot iz čudežnega studenca trate — gozd — marmornat — grad ob jezeru — beli labodi — škrlatni plašč kraljice — vranec — sončni žarki, ki so žareli daleč na okoli in se izgubili v nič... Če je zastor padel in ni bilo konca navdušenja in odobravanja, je tiho sklenila roke in premišljevala. Zakaj bi ploskala? Njeno ploskanje bi se itak izgubilo v odobravanju množice, saj je bilo toliko rok med njo in odrom.

Često je prejel umetnik cvetlice. Breda si je predstavljala ,da je krasen šopek belega španskega bezga od nje in bila je vsa srečna ko je v teh trenutkih resno mislila, da jo išče s svojimi očmi, da je njegov smehljaj namenjen njen. Samo trenutek. Nato so jo neusmiljeni komolci poleg nje stoječega študenta spomnili realnosti. A ta je bila tako žalostna.

Ako bi štedila in hranila za en tak šopek? Toda, potem bi dolgo ne mogla iti v gledališče. Jutri gre zopet k večerni predstavi. In tedaj bo videla ,kako bo dobil Anton veliko košaro prekrasnih rož. In vse te rože bodo od nje Toda, ali niso te iste rože, ki so jih nesli zjutraj v mrtvašnico. Tedaj ji pride na misel nekaj kakor skušnjava, kakor greh...

V grobarjevi hiši so že vsi spali in ključ je že počival na zrjavelem žeblju v kuhinji. Ključ od mrtvašnice. Oh, ko bi mu mogla dati te lepe rože — rdeče rože ljubezni. Mrlič, katerega bi oropala bi ji to gotovo odpustil.

Breda je ogrnila črn plašč okoli lahke bele srajčke. Ko je obrnila ključ v vratih, se je zdrznila ob žalostnem cviljenju zrjavele ključavnice. Opazila je, da je potna. Beseda, ki ji je izzvenela v duši, ji je pognala kri v glavo „oskrunjevalka".

Že se je hotela vrniti, ko se ji je zazdelo, da čuje glasove na pokopališču. Hitro je smuknila v temo mrtvašnice. Tu je bila popolna tišina.

Sredi podolgovatega prostora je stal mrtvaški oder. Toda, kje so rože? Breda je prižgala svečo in pred njo so zažarele. Rdeče, temnordeče, krvave... Roke so se ji skrčile in prijele šopek. Začutila je pogled mrtvih oči. Proč! Proč! Obrnila je ključ. Tedaj je zasijala pred njo od blede lune razsvetljena in kakor pošast se dvigajoča osmrtnica.

Oči so ji siloma zasledovale čudno pisavo Anton Milek.

MAGIČNO OKO

Nekega meglenega jutra v marcu 1935. je stal na cesti v bližini Daventryja v Angliji tovorni avto, po nebu pa je krožil avijon. V avtomobilu so se sklanjali nad okornimi, v naglici sestavljenimi električnimi napravami sir R. A. Watson-Watt, potomec znamenitega Watta in njegovi pomočniki. Poskus se je posrečil. Kakor s prstom so mogli z aparati slediti letalu, kamorkoli je šlo.

S tem je bil dovršen izum največjega tajnega orožja — radarja — naprave za določanje lege sovražnih letal in ladij. Dve leti za tem so že izdelovali radar v tovarnah po 24 ur na dan za zaprtimi vrati.

Naprava je zelo zamotano sestavljena in zahteva dveletni tečaj od onega, ki jo hoče z uspehom uporabljati. Načelo, na katerem sloni, je pa kaj enostavno. Ako zavpiješ proti oddaljenemu predmetu ali steni, zaslišiš odmev. Iz tvojih ust izhajajoči zvočni valovi so zadeli na oviro in se vrnili nazaj k tebi. Povedali so ti, da se pred teboj nahaja neka ovira. Radar je radijski aparat, ki oddaja kratke valove v vseh smereh. Ne ovira jih megla, dim, dež ali sneg, niti voda. Ko zadenejo valovi ob ladjo ali letalo, se odbijejo in pridejo nazaj, kjer jih zabeleži prejemni aparat radarja. Tako je mogoče ugotoviti točno lego letala ali ladje, njeno lego, višino in hitrost.

7. decembra 1941. je radar v Pearl Harberu v Ameriki naznanil, da se bliža skupina letal. Naznanil je to poveljniku, ki se pa še ni vznemiril, ker je vedel, da je na poti v Pearl Harber večja skupina ameriških letal. Japonci so bili o tem tudi poučeni in so priliko izrabili. Tako je ameriška mornarica doživela svoj največji poraz.

Hitlerjevi vohuni so si prizadejali vse, da bi zvohali skrivnost radarja. Posrečilo se jim je to šele, ko so zaplenili nekaj angleških prvotnih radarjev. Angleži so čakali, da so Nemci na podlagi teh odkritij zgradili radarsko postajo v Brunevalu, ob Rokavskem prelivu, nato so poslali specialne čete, ki so odnesle vso postajo z osebjem vred. Pozneje so se Angleži in Amerikanci na različne načine borili proti nemškemu radarju. Najbolj znani način je metanje staniolnih listkov. Kolikor je padlo iz letala teh zrezkov, toliko odmevov je zabeležil radar in to je točnost poročil močno oviralo.

Radar je Angleže rešil poraza. Brez radarja bili bili vojno izgubili, ker bi zlasti v začetku ne bili mogli vzdržati nemškega letalskega navala.

Dr. ing. L. Žagar.

Tovarna živil

Vsa živa bitja, med njimi tudi človek, potrebujejo, da si ohranijo življenje in da morejo opravljati razna življenska opravila, določeno množino hrane, ki mora biti, če naj odgovarja potrebi telesa, iz škroba ali sladkorja, tolšč in beljakovin, ki se jim pridružijo še druge važne snovi a v manjših množinah. Vse te snovi prihajajo koncem koncev od rastlin in sicer od z e l e n i h rastlin. Prav zelene rastline so tiste vedno neutrudne tovarne, ki izdelujejo za življenje potrebna hranila.

Vse rastline vsebujejo ogljik, ki ni le važen sestavni del rastlin, temveč tudi važen sestavni del hranil (škroba, sladkorja, tolšč in beljakovin). Kljub tej važnosti pa je ogljika v zraku barem malo; izračunali so, da ga je v 10.000 litrih komaj 3—4 litre. Ker pa znaša množina ogljika v rastlinah skoro polovico njene teže, ima n. pr. 5000 kg težko drevo nič manj kot 2500 kg ogljika, za kar je uporabilo preko 12 milijonov m^3 zraka. Ogromno delo, kajne!

Odkod dobi rastlina ogljik? Včasih so mislili, da ga srka iz zemlje, v kateri ga je precej; vendar so s poizkusi dognali, da rastlina vdihava v obliki ogljikovega dvokisa (CO_2); le v vodi rastoče rastline ga vsrkavajo iz vode.

Toda uporabljati v zraku se nahajajoči ogljik morejo samo z e l e n e rastline; nezelene, kot n. pr. glive in gobe morajo dobivati potrebni ogljik vezan v hrano, ki jo jemljejo iz gnijočih ali živih bitij. Nimajo namreč l i s t n e g a z e l e n i l a ali k l o r o f i l a, ki bi jim omogočal rastavljati ali razkrajati CO_2 v ogljik in kisik; prvega, ogljik, rastline obdrže, drugega, kisik pa izdihajo nazaj v zrak.

Ogljik prihaja v zelene liste skozi odprtine ali r e ž e, ki jih imajo kopne rastline na spodnji strani listov, vodne, katerih listi plavajo na vodni površini, pa na zgornji. Reže napravljata dve listne stanice, ki sta napravljeni tako, da se po potrebi odpirata in zapirata.

Da morejo zelene rastline razkrajati CO_2 v ogljik in kisik, je potrebna s o n č n a s v e t l o b a, ki je nekaka pogonska sila za to življensko važno opravilo. Življensko važno. Da, kajti zelena rastlina s pomočjo listnega zelenila in sončne svetlobe spoji C (ogljik), ki ga je dobila iz zraka, z vodo (H_2O), ki jo je dobila iz zemlje, v svoje lastne snovi; pravimo, da ogljik p r i l i č i ali u s v a j a. To delo imenujemo z latinsko besedo a s i m i l a c i j a. Prvi produkt ali izdelek prilikovanja je sladkor in sicer grozdni sladkor. Kolikor ga rastlina takoj ne uporabi za delo in gradnjo stanic, ga oddaja v skladiščih v obliki drobnih, škrobovih zrn, najprej v listih in sicer v zelenilonoscih, ki so živa telesca, v katerih so zrnca listnega zelenila, nato pa v korenikah, čebulah in gomoljih. Iz sladkorja se torej napravlja škrob, pa tudi celuloza ali staničnina. Te snovi, v katerih prevladujeta ogljik in vodik imenujemo o g l j i k o v e v o d i k e. Razen teh pa proizvaja rastlina tudi tolšče, ki so zgrajene prav tako iz ogljika, vodika in kisika ,toda v drugačnem razmerju. Posebno važne so beljakovine, ki imajo poleg ogljika, vodika in kisika še dušik, žveplo in fosfor. Nastanejo šele, ko se ogljikovim vodikom pridružijo naštete soli, ki jih dobi rastlina iz zemlje.

Izdelane organske snovi, uporablja rastlina deloma za delo, deloma za zgradbo telesa, deloma jih shranjuje. Da more škrob potovati, se spremeni v sladkor, ki je topljiv in gre kot tak tja ,kjer rastlina raste (rastne točke), deloma v shrambe, zlasti v semena, čebule, gomolje, korenike, les itd. To potovanje se vrši ponoči. Ko pride sladkor na kraj, kjer naj se shrani, se zopet spremeni v škrob.

Izdelane snovi, bodisi ogljikovi vodiki, bodisi tolšče ali beljakovine potujejo po posebnih stanicah, ki se imenujejo sitke in so del cevja (cevnih povezkov); po drugem delu tega cevja, lesu pa se dviga voda s hranilnimi solmi, ki jo črpajo korenine iz zemlje ter jo vodijo v liste.

dr. Mihelčič.

Življenje v zemlji

Leto za letom doživljamo vsako spomlad obujenje narave k novemu življenju; vse leto, od prvega pomladnega dne, ko ogreje pomladansko sonce zemljo in zbudi v njej speče življenje, pa tja do pozne jeseni, ko odvrže drevje zeleno listje in odmro zeleni deli zelišč, sledimo velikemu čudežu življenjskega udejstvovanja, ki pa ne zbuja v nas posebne pozornosti, ker smo ga radi vsakdanjosti navajeni. Vse to se nam zdi povsem naravno

Toda, koliko skritih sil deluje pri nastajanju tega čudeža! Ne poznamo jih vseh; nekatere so v živih bitjih, kot življenska sila, druge so izven njih in ustvarjajo okolje, ki na svojski način podpira snovanje življenjskih sil v živih bitjih. Oglejmo si nekatere.

Človek s svojo marljivostjo nudi n. pr. kulturnim rastlinam, ki jih goji na svojih vrtovih in njivah, s prekopavanjem, oranjem, gnojenjem, branjanjem itd., rahlejšo, zračnejšo in potrebnih hranilnih snovi bogatejšo zemljo. Toda to delo marljivega kmetovalca ni edino in najbrže niti ne najuspešnejše; poleg njega in obenem z njim deluje v zemlji na milijarde drobnih bitij, ki zemljo rahljajo, zračijo in gnojijo. To delovanje nam je bolj otipljivo na krajih, ki jih kmetovalec ne obdeluje, n. pr. v gozdovih, travnikih, ob cestah itd. in ko pusti zemljo počivati.

Kaj vemo o delovanju teh nevidnih bitij v zemlji? Najprej vemo to, da nastaneta s preperevanjem iz kamenin ,pesek in glina, dve važni sestavini zemlje, ki pa sami na sebi še nista rodovitni in bi taki, kakršni sta, ne omogočali uspešnega razvoja rasti. Zato je potrebna še tretja sestavina, č r n i c a ali h u m u s, ki daje zemlji črno barvo. Črnica je plod ali recimo uspeh „žrtve", ki jo doprinesejo rastline in živali za skupnost. Žival, ki pogine v kakem skritem kotu, se lotijo najprej glive cepljivke (razne bakterije) in jo začno razkrajati; pravimo, da gnije. Kmalu se okrog mrhovine zberejo razne živali ,kot mravlje in žuželjke, ki iščejo iz nje zase in za svoj zarod hrane. Ne traja dolgo in od poginule živali ni ostalo drugega kot kupček gnilobe. Slično se zgodi z rastlinami; odmrle rastline ali deli rastlin začno razpadati. Glive cepljivke, plesni, razni hrošči in druge živali sodelujejo pri uničenju bitja. To kar je bilo nekoč lahkonoga žival ali ponosno drevo je zdaj samo še kupček črne snovi, s u r o v e č r n i c e. Pesku, glini in črnici se primešajo še odpadki raznih v zemlji in na zemlji živečih živali. Toda zemlja še ni pripravljena dati rastlinam potrebne pogoje za uspešen razvoj; vse te snovi je treba primerno pomešati in zemljo zrahljati. Oboje oskrbuje sicer na poljih človek, ki zemljo prekopava, meša in orje, a koreninam to ne zadošča. Zato priskoči narava z milijardami drobnih in večjih bitij človeku na pomoč. Kunci in krti, ki rijejo pod zemljo, zlasti pa deževniki in milijarde drobnih črvičev (enhitreę), žuželi in njihovih ličink, rije pod zemljo, se deloma hrani s črnico, jo, iščoč v njej hrane, je, prebavlja, drobi in zopet izloča kot predrobno črnico. Obenem pa vrtajo te živali v zemlji tanke rove, ki omogočajo zraku dostop v globino, mešajo zgornje plasti s spodnjimi in vodi, ki je globlje v zemlji dviganje k površini. Tem živalim pomagajo pri delu predkali mahov, razne alge in glive cepljivke.

To so torej važni, prevažni sodelavci in obenem prebivalci naše rodovitne zemlje. Kjer jih ni, kot n. pr. v smrekovih gozdovih, na močvirjih in barjih ,zemlja ni rodovitna, ker nastaja le surova črnica, na kateri uspeva le malo rastlin. Vprašanje ,kako podpreti delo teh naravnih obdelovalcev zemlje, zanima povsem novo panogo poljedelskega prirodopisa.

dr. M i h e l č i č.

Mladi Korotan

Delavec

Težka je moja pest
črna je moja dlan,
v brazde razjedena
moj je obraz ožgan.

Temen je moj pogl
kakor bi z ogljem z
raskav in trd moj gl
kakor bi jeklo trl.

Kadar od dela grem,
sinko se moj smeji
rožnih mi lic v pozdrav:
„Zlati moj očka ti!"

Cvetko G o

Brez potice

V razredu je bilo tiho, kakor v cerkvi med povzdigovanjem, ko si nihče ne upa niti zašljati. Učenci so z odprtimi ustmi in izuljenemi očmi poslušali gospodično učiteljico, ki je sedela na robu prve klopi in pripovedovala učencem pravljice.

Danes je bil zadnji dan pouka pred božičnimi prazniki. Gospodična učiteljica je pouk že zaključila in dala učencem nalogo čez božične počitnice; sedaj so čakali samo še, da pozvoni in da se vsujejo iz šole. Ta čas je pa porabila zato, da jim pove par lepih pravljic. Otroci so bili kar zamaknjeni. Komaj so si upali dihati, da ja nihče nebi prelišal niti besedice.

Ko je bila pravljica najlepša in je bila zamaknjenost na višku se oglasi na hodniku šolski zvonec, ki je zbudil učence iz pravljičnega sveta v resno sedanjost. Vedno so bili otroci veseli glasu zvonca, ki jim je oznanjal konec pouka, danes jim je pa čas prehitro minil. Toda, ko so se spomnili, da pojdejo sedaj domov, da bodo pripravljali jaslice, so hitro vstali se oblekli in gospodična jih je odvedla iz šole.

Med učenci, ki so se vsuli iz šole je bil tudi Snedičev Jakec. Pomešal se je med ostale otroke, ki so počasi lezli proti domu in se živahno razgovarjali o jaslicah, pastircih, mahu in o vsem, kar take zanima pred božičnimi prazniki.

Šele okoli ene ure popoldne se je vrnil Jakec domov.

„Kje si pa hodil tako dolgo"? ga je vprašala mati, ki je komaj čakala, da se Jakec vrne iz šole. Hotela je še v Zapotok v mlin, ker ji je mlinarica obljubila bele moke za praznike: „Kar k meni v kuhinjo pridi, Snedičevka, da boš tudi ti lahko spekla kaj boljšega otrokom za praznike" je dejala dobra žena.

„Kosilo imaš na štedilniku, kar sam si pripravi, meni se mudi, sicer ne bomo imeli potice za praznike. Pazi na Joška in Micko, dokler se ne vrnem," je naročala Snedičevka in se hitro odpravljala od doma.

Snedičeva hiša je stala na majhnem gričku nad vasjo, od koder je bil lep razgled v dolino zlasti proti farni cerkvi in šoli. Bili so bajtarji; imeli so nekaj zemlje, kravo in kos hoste. Oče Jakob je bil pa čevljar. Okno njegove delavnice je bilo obrnjeno proti vasi in farni cerkvi, kamor je večkrat z veseljem pogledoval, šival stare škornje, ter popeval in požvižgaval. Tako pred božičem so pa doredili tudi prašička in ga zaklali.

Toda vojska tudi njim ni prizanesla: oče Jakob je moral na fronto in več mesecev že niso dobili od njega nobenega sporočila. Mati se je ukvarjala z tremi otroci, kravo in njivo kakor je vedela in znala. Res je dobila tudi denarno podporo, ker moža ni bilo doma todaj kaj hoče z denarjem, ko se zanj ničesar ne dobi Preko poletja je hodila na delo h kmetom, da si je za družino prislužila še kak priboljšek.

Ko so pri mlinarjevih v Zapotoku pospravili zadnji krompir ji je mlinarica poleg drugega dala tudi vrečko orehov: „Na, te pa prihrani, da bodo imeli otroci malo potice za božič." Orehov se je silno razveselila in se zanje tisočkrat zahvalila.

In danes je šla tudi po moko, po pravo belo moko, katere že dolgo časa ni imela pri hiši. Mlinarica je bila dobra ženska, ki je znala ceniti pridnost Snedičevke, ki je delala kakor doma na svojem. Snedičeva mati se je veselila potice, kakor otrok, pa ne zato, da bi jo sama jedla, ampak zato, ker so tako hudi časi, pa bodo imeli otroci za priboljšek orehovo potico, ki je bila višek vseh jedi v lepih božičnih praznikih. Zelo je bila hvaležna mlinarici za vse kar ji je dala za njene otroke. Bila je zadovoljna.

Med tem, ko se je Snedičevka mudila pri mlinarjevih so otroci sami gospodarili doma. Jakec je takoj pogledal v lonec, kaj je dobrega za kosilo in kar zavriskal od veselja, ko je zagledal kašnato repo, ki jo je imel vedno rad; vedno je bil zanj praznik, kadar je mati skuhala kašnato repo. Hitro je skočil k polici po skodelico. Ko je pa odgrnil zaveso je zagledal na polici skledo orehovih jedrc ,tistih sočnih in lepo rumenih, da so se mu kar sline pocedile, ko se je domislil, kako so sladki Stal je pred skledo in jih gledal; v sebi pa je bojeval boj: ali naj vzame enega ali ne. Neki glas mu je rekel, naj ne vzame ,drugi pa mu je prišepetaval, da se ne bo nič poznalo ako pokusi par orehov.

Joško je zlasal. Micko, ki se je pričela dreti. Jakec hitro vzame pest orehov jih strese v žep ,nato pa pomiri Micko s tem, da ji da oreh.

„Še meni daj oreh", se oglasi Joško.

„Na tu ga imaš, pa samo enega."

Jakec je naložil kašnato repo v skodelico in pričel jesti. Toda jed mu ni šla tako v slast kot navadno. Oreh, ki ga je pokusil, mu je skvaril ves okus. Bil je lačen, toda kaša se mu je upirala.

Micka je pojedla oreh, ki ji ga je dal Jakec in prosila: „Še, še", in sklepala rokice in tleskala z njima.

„Meni tudi", se je oglasil še Joško.

„Tu imata vsak še enega, potem pa nič več."

Medet je vstopil sosedov Drejče, ki je imel nove sani. „Pojdi se sankat", je povabil Jakca, ki se je nekoliko obotavljal, ker mu je mama naročila, da mora paziti na mlajša dva.

„Samo poskusila bova, kako gredo nove sani", je dejal Drejče.

Jakec je hitro pograbil kapo in še pet orehov in se zakadil z Drejčkom na vaški grič, kjer so se sankali otroci.

Ko je Micika pospravila oreh, ki ga ji je dal Jakec, je zopet tleskala z ročicama in prosila: „Še, še papu."

Joško je počasi in previdno zlezel z mize in stopil k polici jo odgrnil in postavil skledo sredi hiše. Oba z Miciko sta se vsedla poleg nje in pridno nosila v usta.

Ko se je mati vrnila je bila skleda že skoraj prazna.

„Jej, kaj pa delata? Kdo vama je pa dal orehe?" je kriknila in hitro pobrala skledo v kateri je plesalo samo še par orehovih jedrc.

„Kje je pa Jakec?" je vprašala Joška.

„Sanka se! Drejček je prišel ponj, ker ima nove sani."

„Hitro stopi ponj!"

Joško je kar čez copate nataknil materine stare čevlje, ki jih je dobil pod pečjo in počasi odkrevsal v sneg.

Ves poparjen je prišel Jakec domov. Oglasila se mu je vest in mu očitala, da je storil troje pregreh za katere je zaslužil kazen: ni pazil otrok, jedel je orehe in mamo je užalil.

„Kje si pa hodil?" ga je strogo pogledala mati. „Zakaj nisi pazil na otroke, da so snedli vse orehe?" Vzela je šibo in ga pošteno namlatila, nato ga pa spodila v kot klečat.

Tako se je veselila orehov in bele moke je dobila, da bi naredila otrokom veselje za praznike ,sedaj ima pa tole.

Bila je žalostna in jezna obenem in se ponovno spravila s šibo nad fanta.

Nato je nastal molk, ki je trajal dva dni. Naslednji dan je mati že pozabila na orehe, toda za kazen Jakcu ni hotela dati nobenega odgovora. Joj, kako mu je bilo hudo. Najraje bi kar naprej jokal. Spomnil se je kako je bilo v prejšnjih letih lepo, ko so pred božičem postavljali jaslice, letos je pa on zakrivil, da je razžalil mamo in tudi potice ne bo.

Tako je nastopilo popoldne pred svetim večerom. Mati je pospravljala še zadnje stvari, da bo na sveti večer vse v redu, Joško se je drsal pred hišo, Micka je pa spala na peči. Jakec je postavljal jaslice in vedno pogledoval kaj dela mama in če je še tako žalostna.

„Zdaj ali nikoli", si je mislil in se odločil, da še pred svetim večerom prosi mamo za odpuščanje, sicer bo na sveti večer umrl od žalosti in kesa, ako ne bo mama zopet vesela in prijazna kakor vselej.

Mati je stala pred pečjo in gledala kako spi njen najmlajši. Tedaj pa potiho pristopi Jakec in poklekne pred svojo mamico:

„Mama, prosim vas, ne bodite več hudi, obljubim vam, da vas nikdar več v življenju ne bom razžalil."

Mati se je obrnila k Jakcu, ga dvignila in pritisnila k sebi in mu dejala: „Je že vse poravnano, Jakec. Vse bodi pozabljeno. Samo priden bodi in obljubo drži."

V materinem očesu se je zalesketala solza in padla Jakcu na glavo in on jo je začutil kot opomin dane obljube.

In tisto minuto se je naselilo zopet veselje v Snedičevo hišo. Tako lepega božiča, kot je bilo to leto, Jakec nikdar več v vsem svojem življenju ni doživel. Toda nikdar v svojem življenju ni prelomil svoje obljube.

Tak je bil božič brez potice.

Srečko S e l i v e c.

KOROŠKI GOSPODAR

Gospodarsko razmišljanje ob koncu leta

Leto 1945. bo šlo v zgodovino kot leto največjih strahot, najhujše stiske in grozeče gospodarske zmede — na drugi strani pa bo to leto za slovenskega človeka na Koroškem leto osvoboditve izpod hitlerijanske tiranije. Nikoli v minulih časih se naš kmečki rod ni toliko tresel strahu za svojo zemljo in domačijo, kakor v komaj pretekli dobi. V letu 1945. je bilo strahu konec in na stotine pregnanih družin se je spet vrnilo na rodno grudo.

V gospodarskem oziru je bilo minulo leto za kmeta polno nestalnosti, zmešnjav in gospodarskih težav. Kadar se podira in končno zruši taka vseobsegajoča družabna oblika, kakor je bil nacionalni socializem, in kadar se sesuje taka državna tvorba, kakršna je bil „tretji rajh", so težko prizadete vse panoge javnega življenja. Gotovo ne na zadnjem mestu tudi kmetijsko gospodarstvo, ki se more ugodno razvijati le v miru in gospodarskem ravnovesju ter ustaljenosti.

Koroškemu kmečkemu podeželju so vojne grozote bile sicer prihranjene. Vendar pa je kmet na široko utrpel znatne gospodarske škode, ki so mu jih prizadejale umikajoče se nemške armade in vse ostalo, kar je umiku sledilo ali ga spremljalo. Najhuje je pa kmečki gospodar občutil pomanjkanje potrebščin, kakor so močna krmila, umetna gnojila, razna zatiralna sredstva zoper škodljivce, izbrana semena in podobne stvari. Tudi to se je v kmečkem gospodarjenju poznalo, da je bilo zelo težko ali pa celo nemogoče dobiti razno novo kmetijsko orodje in pa tudi nadomestne dele. Če se je kmetu orodje pokvarilo, je moral premagati celo vrsto težav, preden ga je spet mogel uporabljati.

In ne nazadnje in ne najmanj je kmeta gospodarsko pritiskalo tudi denarno vprašanje in z njim združen problem cen. Za denar večkrat ni bilo možno dobiti niti najpotrebnejših gospodarskih in gospodinjskih potrebščin. Če si je pa kmet skušal pomagati iz stiske z zamenjavo za svoje pridelke, so mu hitro naprtili na hrbet očitek, da uganja črno borzo in podobna sumničenja.

Vsem neštetim težavam so se pridružile še neugodne vremenske razmere spomladi, čez poletje in jesen pa razmah raznih škodljivcev. Tako so letos gosenice uničile dobršen del zelja, ki igra v prehrani pomembno vlogo. Najbolj občutno je pa bil kmet prizadet zaradi suše v dobi najbujnejše rasti. Pridelek sena je bil usodno pičel. Trave se zavoljo suše niso dovolj razvile in so prezgodaj dozorele. Sena je bilo manj, in kakovostno je bilo slabše kot v normalnih letih. S tem je bila udarjena glavna gospodarska panoga našega kmeta: živinoreja. Kako hude so posledice, vsi občutimo. Dežela je v stiski za najnujnejše življenske potrebščine — mleko, maslo (maščobe) in meso. Sedaj je treba napeti vse sile, da se z združenimi močmi premagajo težki časi v prehrani, ki jih je v znatni meri povzročila spomladanska suša, in ki jih najtežje občuti kmet sam, ko mora gledati, kako se mu krči stanje živine in kako mu vsled izostanka močnih krmil pešajo krave-mlekarice.

Gospodarski pogled nazaj na leto 1945. torej za kmeta ni razveseljiv. Toda razveseljiva je **ponovna zavest, da so naše kmečke domačije vse neštete težave in nesreče vendarle pogumno prenesle.** In razveseljivo je tudi trdno upanje, da je najhujše za nami in da gremo lepšim in boljšim časom nasproti. Tako upanje je povsem utemeljeno in opravičeno. Ne bo se več podiral hitlerizem in ne nemški rajh; delovnih moči bo vedno več ker se vračajo domov svojci iz vseh delov sveta in je za njihov čimprejšnji povratek na delu posebna akcija deželne vlade; umetnih gnojil, krmil in raznih škropiv bo vedno več na razpolago, čim bolj se bo industrija preusmerjala na mirnodobsko proizvodnjo; isto je s kmetijskim orodjem in stroji. Vprašanje denarja in njegove vrednosti se pravkar ugodno rešuje. S tem v zvezi se bo deloma samo po sebi, deloma pa z ukrepi oblasti urejevalo vprašanje pravičnih cen.

Kmečki grunt je zares trden. To je očitno pokazalo minulo leto. Pa še nekaj se je v odhajajočem letu pokazalo. Da je tudi kmečki človek in ves kmečki stan kot celota zdrav in trden. Če bi bil odpovedal kmet, bi bilo po nas! A kmet ni odpovedal. Vzdržal je vse preizkušnje težkih časov, neugodnega vremena in neurejenih gospodarskih razmer. In danes, ob prehodu v novo leto, nepremakljiv stoji na svoji zemlji, ki so jo že stoletja pred njim obdelovali njegovi predniki, kakor poje pesem:

„Vse je vihar razdjal,
Narod pa zmiraj stal . . ."

To je naš kmečki narod, ki mu gre na koncu leta o pregledu njegovega gospodarskega položaja priznanje in pohvala.

Dr. L. P.

Knjigovodstvo je potrebno

Takole ob koncu leta bi kmečki gospodar moral biti podoben turistu, ki pleza na strmo goro in pride do prelaza. Tamkaj se za trenutek ustavi, se oddahne in pregleda pod seboj pot, ki jo je prehodil. V mislih še en krat prepleza strmine pod seboj, pogleda na uro, oceni porabljeni čas in potrošene moči svojega telesa ter napravi bilanco: ali je dobro hodil ,ni preveč opešal in ne potratil preveč časa? Ko tako vse oceni in se spočije, krene dalje svojemu cilju nasproti.

Kakor ta hribolazec bi naj imel tudi kmet ob zaključku leta jasno in točno pred seboj gospodarsko pot, ki jo je prehodil na svoji kmetiji v tem letu. To je pa pri tako mnogovrstnih gospodarskih panogah in pri tolikih dogodkih na kmetiji popolnoma nemogoče; še tako dober spomin človeku odpove, kadar je treba spomniti se raznih izdatkov in dohodkov v natančnih številkah. Le če je vse to kje z a p i s a n o ,gospodar ob koncu leta more napraviti končni račun in obračun (bilanco): ali ni potratil preveč dobrin za uspeh, ki ga je dosegel? Ali mu zapiski kažejo dobro ali slabo gospodarjenje?

Brez nekakšnih zapisanih podatkov torej ni mogoče delati obračuna. Obračun je pa kakor izpraševanje gospodarske vesti. Brez takega izpraševanja ni kesanja, brez kesanja pa ne poboljšanja in odpuščanja gospodarskih grehov.

Oni dan smo na tem mestu pisali o popisu gospodarskega inventarja. To je že nekaj. Vendar še premalo. Najvažnejši zapiski gospodarskega knjigovodstva so dnevne postavke dohodkov in izdatkov, kakor smo tudi že govorili o njih. Ni jih pa možno vnesti v knjigo ob koncu leta, kakor inventar, marveč jih je treba vpisovati d n e v n o sproti. Zato je za minulo leto stvar že zamujena; a začne se lahko z novim letom za prihodnje leto. Poskusite s tem enostavnim knjigovodstvom! Prepričali se boste, da vam bo delalo veselje.

Zdaj pa še vprašanje — kako? Tako, da se boš na zapisane postavke sam spoznal in jih razumel, pa bo vse prav. Svojega na ta način vodenega „knjigovodstva" itak ne boš nikomu predlagal v pregled. Zato ne sprašuj veliko, kako se dela lotiti. Nabavi si pripraven zvezek s črtanim papirjem, vanj pa sproti zapisuj na eno stran dohodek, na drugo izdatke. Vpisovati je pa treba vestno in točno, drugače to delo nima smisla. Vedno vpiši dan (datum). Pri vsaki postavki z besedo ali dvema navedi, odkod je bil dohodek (n. pr. za tele, za krompir itd.), pri izdatku pa čemu služi (n .pr. za umetni gnoj za njive, za popravilo voza itd.). Ob koncu leta boš iz postavk lahko razvidel, katera gospodarska panoga je posebno dobičkanosna in za koliko so pri nji dohodki večji od izdatkov. Prav tako ti bo jasno, pri kateri panogi te najbolj čevelj žuli. Šele tako bo mogoče napako [illegible] popravljati in gospodarstvo u[illegible]

Dr. L. P.

Možnosti uporabe ječmena

Brez ječmena, ki zavzema vedno važnejše mesto v vrsti kulturnih rastlin, skoraj ne moremo razpravljati o gospodarstvu s krmili. Skupaj z drugimi žitaricami, ki jih uporabljamo za krmo, se odlikuje ječmen po svoji lahki prebavljivosti in po tem, da ga vse vrste živine izredno rade jedo. Da je ječmen tudi po krmilni vrednosti polnovreden v primeri z drugimi žitaricami, naj pokaže naslednja razpredelnica o najvažnejših sestavinah žita:

	pšenica	rž	oves	ječm.
surove beljakovine	12,1	11,5	10,3	9,4
nedušične ekst. snovi	69,0	69,5	58,2	67,8
surova vlakna	1,9	1,9	10,3	3,9
surove maščobe	1,6	2,0	6,0	2,3

Podatki veljajo za ječmen v splošnem, tako za ozimni kot za jari. Konjem lahko krmimo ječmen z največjim uspehom do polovice obroka namesto ovsa. Posebno prednost ima ta način krmljenja v času žetve, ko nam stara zaloga ovsa že poide ,ovsa nove žetve se pa še ne upamo krmiti v večjih obrokih. Ječmenov zdrob je tudi zelo dobra dodatna krepka krma za mlado in staro govejo živino, zlasti za teleta in vprežno živino ter govedo, ki ga pitamo za zakolj. Tudi za mlečne krave je ječmenov zdrob skupaj z drugimi krmili odlična krepka krma. Praksa je pokazala, da je predvsem pri visoko mlečnih kravah, ki jim je treba dajati večje obroke krepke krme, primerno dajati mešanici vsaj 15 do 20 procentov ječmenovega zdroba. Čim večja je proizvodnja mleka tem večji naj bo procent ječmena

Največjega pomena je pa ječmen pri proizvodnji svinjske masti. Ako krmimo prašiče z ječmenom, dobimo meso in slanino res prvovrstne kakovosti in odličnega okusa. Razumljivo, da danes debelenje prašičev s samim ječmenom sploh ne pride v poštev. Potreba gospodarstva, da dosežemo na enoti kmetijske površine čim večje pridelke in tako čim več masti, nas sili, da vzamemo krompir za osnovo pri proizvodnji svinjske masti. Pridelku 30 q ječmena na 1 hektar lahko postavimo z gotovostjo nasproti 250 q krompirja. Po krmilni vrednosti računamo 1 q ječmena za 4 q krompirja. Krmilni uspeh krompirja z iste površine je torej dobro dvakrat tolikšen kot krmilni uspeh ječmena

S samim krompirjem seveda tudi ne smemo in ne moremo dobro vzrediti prašičev Krompir vsebuje komaj 1% beljakovin, Potreba živali po beljakovinah tudi pri največjih obrokih krompirja niti zdaleka ne more biti krita brez vsakih dodatkov beljakovinastih krepkih krmil. Dobro krmo za pitanje prašičev pa dobimo, če jo sestavimo iz krompirja, ječmenovega zdroba in posnetega mleka. Poleg 2 do 3 litra mleka ali četrt kg kake druge močno beljakovinaste krme dajemo svinjam na dan ves čas, ko jih debelimo, povprečno 70 dkg ječmenovega zdroba. Da dosežemo v 140 dneh prirastek na teži kakih 90 kg, zadostuje približno 100 kg ječmenovega zdroba. Razen tega je potrebno kakih 8 q krompirja in 400 litrov mleka.

V primeri z vrednostjo in porabo ječmena za krmo stopijo vsi drugi načini uporabe in predelave v ozadje. V industriji izdelujemo iz ječmena pivo, sladno kavo, ješprenj, špirit in še nekatere druge izdelke, vendar za vse to pride le majhen procent celokupne produkcije ječmena v poštev.

—c.

Gojitev mladih drevesc

Novovsajeno drevo je treba v začetku tako skrbno gojiti kot kakega novorojenčka, kajti ob presajanju je izgubilo skoraj vse one najbolj drobne koreninice, ki dovajajo mokroto in hranilne snovi.

Za pospeševanje rasti koreninic je v prvi vrsti potrebno, da je zemlja okoli njih vedno dovolj vlažna. To že najbolje dosežemo s tem, da damo okoli korenin mešanega gnoja (komposta) ali drobne šote, ki naj bo zelo vlažna. To je zlasti važno, če je zemlja peščena.

Če drevje bolj pozno posadimo, ga je treba temeljito zalivati vsaj vsakih osem dni, to zlasti še, če je bila spomladi velika suša. Da se zmanjša učinek vročih sončnih žarkov, naj se deblo od zemlje navzgor do pričetka vej premaže z apneno vodo, ker je bela barva najmanj dovzetna za sončne žarke. Že starejša drevesa, ki po presaditvi bolehajo in slabo uspevajo, rešimo na ta način. da deblo in starejše veje ovijemo z mahom ali slamo, katero je treba od časa do časa zmočiti. Drevesa, ki so se dobro prijela, lahko v maju in do sredine junija ob deževnih dneh zalivamo z razredčenim kurjim gnojem ali gnojnico, katerima smo dodali lesno oglje ali superfosfat. Samoobsebi se razume, da moramo vse sadne škodljivce (n. pr. gosenice, hrošče, uši itd.) temeljito zatirati.

Kdor bo res skrbno odgajal mlado drevje, bo kmalu opazil vidni uspeh svojega truda in bo lahko v kratkem času užival sadove svojega dela

KAJ JE BILO TREBA NAREDITI DO DANES?

Končati moramo s oranjem. Lahko nadaljujemo s prekopavanjem in spravimo hlevski gnoj. Nadalje si poskrbimo materjal za napravo komposta. Če so tla zmrznjena, peljemo gnoj in kompost na polje in ga takoj raztresemo. Semenske prihranke je treba pregledati, da ne bomo doživeli spomladi razočaranje. Manjkajoča semena moramo takoj naročiti. Vodovode zavijemo v slamo, da jih tako zavarujemo pred mrazom. Vozove in orodje popravimo.

Za naš ženski svet

Ob Silvestrovi večer

Uradniki, namestenci in delavci so že odšli. Končali so svoje delo v tem letu. Vsak je hitel domov v družinski krog; vsakomur se je čitala sreča v očeh. Utihnile so tovarniške sirene ,stroji so se zaustavili, le še delavci, ki so pospravljali ,so motili mir. Silvestrovanje se je čutilo vsepovsod.

Marica je obsedela pri pisalni mizi, zagrebla obraz v dlani in krčevito ihtela. Sama, tovarišice so že davno odšle na tople domove. A kam naj gre ona? Doma v njeni sobici, kjer stanujeta s staro materjo, je hladno, iz vseh kotov reži žalost in beda. Toda vse bi še potrpela, še tistih nekaj gubic bi ne bilo na njenem lepem obrazu, če bi ne bilo žalostne zgodbe z inženirjem . . .

Bil je še ubog študent ,ko sta se spoznala. Zaljubila sta se z vsem žarom prve ljubezni. Z njenim denarjem je odšel v tujino in promoviral. Videla sta se le parkrat v dolgih letih, materin denar je že davno pošel, toda Marica je živela le ob misli, kako bo lepo, ko se bo vrnil in ostal za vedno pri njej.

Vrnil se je, ni pozabil njene dobrote. Pričel je prakticirati pri podjetju kjer je služila za tajnico. Vsak dan sta se videla, šla na sprehod in kovala načrte za bodočnost. Marica je bila srečna, da presrečna. Še z večjo vnemo je delala podnevi v pisarni, a ponoči je šivala balo.

Toda življenje gre brezobzirno preko sreče mladih src; čas se ne briga za posameznika. Prišla je vojna. Ivanu ni bilo treba iti na fronto, kajti tovarna je morala delati noč in dan in potrebovala je zmožnih ljudi.

Marica se je v tem trenutku spomnila onega lepega Novega leta, ko je sonce tako toplo sijalo. Bolest je presunila njeno srce ob misli, kako je takrat hitela ob njegovi strani ven v božjo naravo. Še je v duhu videla ono krasno večerno zarjo, ki je pordečila nebo, ko je sonce zašlo. Ivan je potrešel zasneženo jelko, da se je vsulo nebroj iskric in biserov na tla in dejal: „Tako to bom obsipaval z ljubeznijo vse žive dni" . . .

Nato je odšel v tujino, da bi opravil važno posle za tovarno. Marica ni mogla pričakati njegovega povratka. Prišel je dan, ko bi se bil moral vrniti, a njega ni bilo od nikoder. Prešel je teden, prešlo štirinajst dni, a on se ni vrnil. Direktor je brzojavil na vse strani. Nato je napočil oni strašni dan, Marica se še tako živo spominja. Sonce je že topleje sijalo, tako da so se topile ledene sveče izpod streh, otroci so zadovoljno drčali po klancu — tedaj ji je direktor izročil brzojavko: „Hotel, kjer je gospod Ivan B. prenočeval dne . . . je bil popolnoma razdejan ob letalskem napadu. 60 oseb mrtvih, med njimi tudi . . . Marica se je takrat zgrudila v nezavest, tako jo je pretreslo. Nato se je hotela zastrupiti, oditi v daljni svet, a nazadnje kakor se zgodi v večini takih primerov, ni storila ne tega ne onega.

Le resnejša je postala in bolj molčeča; radostna prešernost je izginila z njenih lic. Dnevi so ji potekali v samoti in enoličnosti, ki jo je prekinil le še kak nov žalostni dogodek. Da, sredi te neizmerne, večne enoličnosti je prišlo za njo tudi to Novo leto naglo in nepričakovano. Marica se je odpravila domov. S težkim srcem in sklonjeno glavo je tavala skozi zimsko meglo. Čemu to življenje! Vsako leto si voščimo: Srečno novo leto! a vsako leto je žalostneje. A ona je še tako mlada in polna hrepenenj.

Doma je Marica potegnila svetilko na rob mize in legla na posteljo s knjigo v roki. Hotela je razpoditi težke misli in se razvedriti, toda saj ni mogla brati.

Čajnik je neumorno šumel na pečici a vnej je veselo prasketal ogenj. Njena stara mati je komaj slišno dihala pod težko, debelo odejo, dremala je že. Marica je premišljala kako si bodo jutri prijatelji in znanci voščili "Srečno novo leto", „Želim ti sreče". Toda kdo bo voščil njej? Edino njena draga mati bo stopila k njeni postelji, jo poljubila na čelo in izpregovorila: „Da bi bilo to leto srečneje za naju obe".

Marica je iznenada skočila iz postelje, odprla skrinjo in poiskala v njej lepo izrezljano škatljico. Odprla jo je in vzela iz nje slike in pisma njenega zaročenca. Pregledovala je pisane razglednice „Beograd" „Paris", „Dunaj", „Amsterdam" . . . Solze so kapale na mrtvi papir. Stala je ves čas, ne da bi se zavedala. Nato se je vsedla in ihteč pričela pisati, pisati. Hotela je izliti vso svojo notranjo bol na beli papir.

Olajšano je dvignila pogled iznad mize na spečo mater. Ne ona ne sme nikdar čutiti njenega trpljenja. Saj je vse zaman. Pospravila je pisma in slike, jih zaprla v škatljico in položila na dno skrinje. Svoje pisanje je vrgla v peč; plameni so željno objeli njeno bolečino.

Zjutraj se je stara mati tiho približala hčeri, jo iskreno poljubila na čelo in ji voščila kakor že več let:

„Da bi bilo to leto srečneje za naju obe."

IZ DOMAČIH KRAJEV

Obsodbe vojaških sodišč

Jožef Walahovič je imel pri sebi napačno dovolilnico oz. nek uradni spis (in sicer vozno dovoljenje, last Hermana Schönharta), s katerim se je izkazal pri civilni policiji; razen tega ni prijavil neke osebe, ki so jo iskale zavezniške vojaške oblasti. Spoznan je bil krivim obeh prekrškov in obsojen na 2 leti ječe. V zvezi s tem je bila tudi obsojena Marija Gerber iz Nemčije, sedaj bivajoča v Sv. Marjeti pri Volšperku, istotako na dve leti ječe, ker ni prijavila prvoobtoženega, čeprav ji je bilo znano, da ga zavezniške vojaške oblasti iščejo; dalje je pomagala nekemu članu sovražne vojske, da je ušel pred aritacijo; končno radi tega, ker je ušla koncem avgusta 1945 iz zapora, v katerem je bila po obsodbi vojaške vlade.

Radi tihotapljenja pisem v taborišče internirancev v Volšperku je bila kaznovana Luiza Jeglič iz Reichenberga pri Volšperku z denarno kaznijo 500 Š; Marija Ašnik iz Labovske doline na tri dni in 60 Š radi tihotapljenja pisem iz Jugoslavije v Avstrijo. — Radi neupravičene posesti orožja in streliva je bil obsojen Lovrenc Adam iz Steinberga na 9 mesecev ječe in 350 Š. — Radi tatvine obleke in radi nedovoljene posesti orožja so bili kaznovani 3 Madžari in sicer Laios Zeicz in Lajos Carczag vsak na 15 mesecev ječe, Anton Mulavetz pa na 16 mesecev.

Zidarski mojster Ambroš Putz iz Malte je imel razstrelivo, ki mu ga je v januarju t. l. nakazalo okrajno glavarstvo v Šmohorju, a ga je pozabil prijaviti v smislu novih zakonskih določil vojaške vlade ter ga je brez dovoljenja iste še naprej uporabljal. Sodišče ga je kaznovalo s 250 Š.

Ustanovitev „Zveze avstrijskih Slovencev"

Po poročilih odseka za tisk pri koroški deželni vladi je te dni sprejel g. predsednik Piesch večje odposlanstvo Koroških Slovencev, katere mu je predstavil šef odseka za narodne manjšine g. Cefarin. Odposlanstvo so sestavljali izključno zavedni Koroški Slovenci, med njimi precej takih, ki so aktivno sodelovali v osvobodilni borbi Titovih vojaških edinic proti Hitlerjevemu režimu.

Vodja odposlanstva je izrazil želje Koroških Slovencev, ki brezpogojno žele sledeče: da se popravijo vse krivice, ki jih jim je povzročil Hitlerjev režim; da se preuredi šolsko vprašanje; da se dovoli svoboda združevanja in tiska, kakor tudi kulturnega udejstvovanja; dalje naj se dovoli, da tudi Koroški Slovenci smejo biti sprejeti v javne službe in da naj na ozemlju z mešano govorečim prebivalstvom velja slovenski jezik kot drugi uradni jezik.

Odposlanstvo je končno izrazilo željo, da želi velika večina Koroških Slovencev mir, red in mirno sožitje s svojimi nemško govorečimi rojaki ter hoče sodelovati pri obnovi svobodne in demokratične Avstrije.

Gospod predsednik Piesch se je odposlanstvu zahvalil s prisrčnimi besedami za njegovo izjavo lojalnosti, ki jo je podalo v imenu koroškega slovenskega ljudstva. Prosil je vse navzoče, naj vplivajo na področjih z mešano govorečim prebivalstvom, da se čimprej izvede novi šolski red. Kajti z njegovo uvedbo se ne smejo uvajati niti ponemčevalne niti poslovenjevalne tendence, temveč naj se skuša doseči le to, da se čimbolj izravnajo vsa narodnostna nasprotstva, kar bo v korist obeh narodnosti.

Obenem poroča odsek za tisk, da so Koroški Slovenci ustanovili organizacijo „Zvezo avstrijskih Slovencev", ki hoče biti nadstrankarska in združevati vse zavedne Koroške Slovence, ki hočejo ostati v mirnem sožitju z nemško govorečimi sorojaki; obenem zahteva nemoteno gospodarsko in kulturno delovanje. Zveza je naprosila g. predsednika Piescha, naj se njihova prošnja za odobritev predloži vojaški vladi.

Podkrnos

UMEŠČENJE NOVEGA PROŠTA V PODKRNOSU

Zadnjo nedeljo pred božičem je romantična podkrnoška proštija doživela redko slovesnost in veselje. Po daljšem presledku je spet dobila novega prošta v osebi mil. g. Lenarta Trabesingerja. Slovesno umeščenje se je vršilo v nedeljo 23. decembra popoldne. Za to slovesnost so se zbrali na Podkrnosu številni prijatelji in znanci novega gospoda prošta. Na slovesnost so med drugimi prihiteli tudi vsi sosednji gospodje župniki, žrelski, grabštajnski, medgorski, vetrinjski in iz Št. Jakoba ob cesti. Obred umeščenja je izvršil mil. g. prošt Benetek iz Tinj, ki je v lepem nagovoru zbranim faranom in gostom, ki so napolnili prostorno cerkev, obrazložil pomen lepe slovesnosti. Nato je sledil slovesen blagoslov z zahvalno pesmijo. Po blagoslovu je vsa duhovščina z g. proštom v procesiji šla na pokopališče, kjer je novi gospod prošt molil na grobu svojega prednika za duše rajnih proštov.

Po končani cerkveni slovesnosti so se gostje zbrali v proštiji, kjer so novem dignitarju izrekli čestitke in mu voščili mnogo sreče in uspeha na novem področju njegove svečeniške službe.

Ko je naš dopisnik na Štefanovo obiskal mil. prošta, da je našel v cerkvi sredi gruče mladine, ki jo je učil božične pesmi. Gospod prošt je poleg gorečega dušnega pastirja in slovečega pridigarja tudi navdušen pevec in muzik. Poln je še mladostne svežosti in ko govori o svojih načrtih za obnovitev proštije in duhovnega življenja v fari, žari iz njegovih oči mladostno navdušenje. Zaveda se, da ga čaka trdo delo, ki pa se ga ne ustraši. Zgrabil je za delo na pravem koncu. Njegov up in veselje je mladina. Z dobro voljo in božjo pomočjo upa popraviti škodo in zaceliti rane, ki jih je vsekala vojska.

Kot zgodovinsko zanimivost naj omenimo, da je sedanjemu gospodu proštu ime Lenart, kakor je bilo ime tistemu proštu-lajiku, ki ga opisuje v svoji povesti „Podkrnoški gospod" (Gurnitzer) Dolores Vieser. Vendar moramo resnici na ljubo ugotoviti, da v seznamu podkrnoških proštov, ki visi v zakristiji v Podkrnosu, tega zgodovinskega junaka nismo našli. Če ni tudi tisti Lenart samo plod bujne pisateljičine domišlije, kot še marsikaj v povesti. Naj bo karkoli, preteklost prepuščamo zgodovinarjem.

Danes se mi pridružujemo z vso odkritosrčnostjo čestitkam prijateljev in faranov gospoda prošta ter v njih in v svojem imenu želimo gorečemu dušnemu pastirju, slovečemu pridigarju in plemenitemu rodoljubu mnogo sreče in božjega blagoslova ter mu kličemo: Ad multos annos!

Velika akcija žandarmarije in policije v taboriščih za tujce

Kakor poroča „Kärntner Nachrichten" je bila v zgodnjih jutranjih urah 18. in 19. dec. izvedena velika policijska akcija v taboriščih za tujce na Koroškem. V akciji je sodelovalo skupno skoraj 400 oseb varnostne službe. V teku akcije je bilo pridržanih 8 oseb zaradi različnih prekrškov. Nabranega je bilo precej različnega blaga, zlasti živil.

Točnost, snažnost, red povsodi;
prva skrb molitev bodi!
Delaj vneto, starše ljubi;
srčne čistosti ne zgubi!
V šoli vdanost naj te vodi,
v cerkev vestno, redno hodi.
Da življenje bo ti srečno
zdaj, poslej, pa tudi večno.

BOŽIČNA POSLANICA SV. OČETA

Na Sveti večer je dal Sv. Oče preko Vatikanskega radia sledečo poslanico:

„Ob zadnjem božičnem prazniku so se pomešala gorka čustva s sveto radostjo; kajti sredi bratske ljubezni smo videli svet razklan v divjo mržnjo in željo po maščevanju in uničevanju. Medtem ko je zadonela gloria k Bogu na višavah, se je nadaljevala bratomorna vojna. Nasproti svetli luči iz Betlehema je stal pekel plamenečih ognjev; nasproti milemu obrazu Božjega Deteta se je dvigalo znamenje Kajna, ki bo še dolgo ostalo vtisnjeno temu stoletju.

Letos imamo srečo, da je končan oboroženi spor, nepričakovano, najprej v Evropi in potem v Aziji. Sedaj lahko slovesno praznujemo Božič brez strahu pred nevarnostmi z morja, s suhega in predvsem iz zraka. Izrekamo našo ponižno zahvalo za mir na zemlji, ki sicer še ni resničen mir, marveč stopnja po vojni.

Dolgo bo trajalo, da ozdravimo rane te strašne vojne. Treba bo mnogo modrosti, potrpljenja in dobre volje, da povrnemo svet k pravici in redu mira.

Kakor je že znano, smo se prvič, odkar nam je Bog kljub naši nevrednosti po svoji volji izročil pontifikat, odločili, ako je Bogu dopadujoče, da nadaljujemo z imenovanjem novih članov svetega kolegija. V našem zadnjem božičnem nagovoru smo pokazali na velike, različne težkoče, katere so nam takrat preprečevale, da izpolnimo mesta, ki so postala prosta v rimski papeški vladi. Vsled tega smo srečni, da vidimo sedaj okoli sebe tako pomembno število kardinalov, katere smatramo na podlagi njihovih izvanrednih kreposti in pomebnih zaslug za posebno vredne za sveti škrlat.

V naših očeh zasluži ta izvenredni dogodek, da ga razložimo iz posebnih vidikov.

Predvsem hočemo oznaniti, da je s temi imenovanji sv. papeška vlada polnoštevilna. To je bil večkrat slučaj v 16., 17. in 18. stoletju, ali nikoli v 19. in 20. stoletju do današnjega dne.

Odločili smo se, da se povrnemu k temu staremu običaju in da se pri izpopolnitvi polnega števila članov držimo meje, katero je določil Sikst V.

Obžalujemo, da nas je ta meja preprečevala, da vključimo v ta imenovanja različne druge prelate in duhovnike, posebno rimsko papežke vlade in duhovnike, ki so bili radi svojih velikih zaslug za Sveto stolico tega vredni.

Druga posebna značilna lastnost teh imenovanj leži v različnosti narodnosti, h katerim spadajo bodoči kardinali. Hočemo, da je zastopano v sveti papeški vladi kolikor mogoče veliko število plemen in narodov, da pravilno zastopamo vesoljstvo cerkve.

Zadnja leta našega pontifikata smo opazovali kljub vojni in celo med vojno dotok vseh narodnosti in iz najodaljenejših delov sveta v Večno mesto. Rim izgleda na ta način stvarno kot večno, vesoljno mesto, glavno mesto sveta, čigar meščani so vsi, mesto namestnika Kristusovega, na katerega gledajo oči vsega krščanskega sveta.

(Photo: Pic. Press.)

Rim je sveta mati, Cerkev kot resnična mati vseh narodov — nič manj vseh narodov kot vseh posameznih ljudi. Ker je mati, ne pripada samo enemu ali drugemu narodu, marveč vsem narodom v enaki meri. Vsled tega kot mati nikjer na svetu ni tujka. Ona živi in na podlagi svoje narave mora živeti v vseh narodih.

Cerkev je nadnarodna in nedeljiva kakor Kristus sam. Cerkev je nedeljena in nedeljiva, odkar je Kristus nedeljen in nedeljiv, da uporabimo globokosmiselni izrek Sv. Avguština: Cerkev je „totus Christus", celi Kristus.

Iz tega sledi, da bi bil vsak poskus, da napravimo iz cerkve sužnja tega ali onega naroda, ali da jo držimo v ozkih mejah oziroma bi jo odtegovali kakšnemu narodu, svetoskrunstvo proti „totus Christus"-su, a istočasno proti edinstvu človeštva.

Toda narodni in državni individualizem v zadnjih stoletjih ni samo poskušal, da oskruni interese Cerkve, da nasprotuje njenim zedinjenim silam in silam, ki ustvarjajo edinstvo, in da jih slabi (sile, katere so nekoč imele tako izvanreden delež na izoblikovanju civilizacije v Zapadni Evropi), marveč tudi da uveljavi liberalizem brez ali pa proti Cerkvi. Posledica tega razvoja je totalitarni sistem.

Na svetu so se pojavile prisilne organizacije. Surovost in divjaštvo, uničenje in sila, kakor jih svet še nikoli ni doživel ter povsod žalosten razdor in pomanjkanje varnosti. V lastno korist in korist celokupnega človeštva mora storiti cerkev vse, da utrdi svojo nedeljeno in nedeljivo celoto. Bolj kot kdaj prej mora biti nadnarodna. Ta duh mora prevejati njeno vidno poglavarstvo, konklave in Sv. stolico, na katerih slonijo danes važne dolžnosti napram sedanjosti in še bolj napram bodočnosti, kajti predvsem je stvar duha in vsega duhovnega, da si pridobimo pravi pojem nadnarodnosti, ne pa da brezdušno računamo na računsko-statistični podlagi. Tekom dolge dobe, ko je italijanski narod po volji Previdnosti dajal bolj kot vsi drugi narodi poglavarja in mnoge pomočnike v vodstvu Svete stolice, je cerkev vendarle obvarovala svoj nadnarodni značaj. Na ta način je bilo odvrnjeno mnogo nevarnosti, ki bi v nasprotnem slučaju izpostavile Cerkev najhujšim preizkušnjam. Pomislimo samo na spore velikih evropskih narodov in dinastij v preteklih stoletjih. Celo po Lateranski pogodbi je ostala italijanska duhovščina pri vsej naravni in upravičeni ljubezni do lastne zemlje zvesta nadnarodnemu značaju Cerkve. Upamo in molimo, da se bo mlada italijanska duhovščina in preko nje ves svet tudi tega držal; ali sedanji tok časa tirja še posebno skrb za ohranitev nadnarodnega značaja cerkve in njene nedeljive enotnosti."

Papež je nato govoril o velikem delu mirovne organizacije: „Priprave za svetovni mir so se pričele. Odgovornost onih, ki so se sestali z namenom, da začnejo tako gigantsko delo, je ogromna. Naš namen ni, obravnavati praktične rešitve, ki naj bi jih uporabili na tej trnjevi poti. Ali mislimo, da naj v kratkih obrisih nadaljevanju naših prejšnjih božičnih poslanic izdanih med vojno, ugotovimo osnovne moralne predpogoje za resničen in trajen mir. Vsestransko se bomo zavzemali za sodelovanje, dobro voljo in zaupanje med narodi. Mržnja, maščevanje, nasprotstva in nepošteno tekmovanje morajo izginiti iz političnih in gospodarskih odločitev."

Potem je papež ostro obsodil totalitarne vladavine: „S svojimi nauki o skrajnostih določajo gospodarski razvoj narodov, oropajo druge narode njihovih možnosti. S slabo zatajeno okrutnostjo posegajo v življenje milijonov ljudi, stotisoče družin, pahnejo jih v bedo in poženejo z njihovih domov ter iz njihove zemlje. Narode iztrgajo iz njihove civilizacije, njihovih kultur, za katere so se trudili, da jih razvijejo skozi pokolenja. Vse to je politika, ki ne vodi računa o časti in dobrobiti človeštva. Totalitarni sistem se v mejah enega edinega naroda kakor tudi v zvezi narodov ne da zediniti s pristno, zdravo demokracijo, kajti ta sistem zastruplja skupnost narodov, jim onemogoča zavarovati varnost držav in narodov in predstavlja stalno nevarnost vojne. Bodoča zgraditev miru je usmerjena na to, da odpravi s sveta vsako zlorabo sile potom napadalne vojne. Vsako samovoljno delovanje na znotraj in na zunaj se mora obsoditi. V tem položaju pa nam ostane samo ena rešitev: Vrnitev k Bogu in k redu, katerega je ustvaril. Vsak dan postaja bolj jasno, da so sile, ki so zanetile vojno, podedovale in posnemale one zmote, čijih bitni element je bilo zanemarjanje duševnih dobrin, zanikanje in zaničevanje krščanskih misli. Vsled tega nam ostane samo eno sredstvo: da se vrnemo k resničnemu krščanstvu tako v državi kakor tudi v odnošajih med narodi.

Ne dajte se pregovoriti, da to naj ne bi bil političen realizem. Božanski red je zelo realen in zelo viden v politiki."

O vojnih ujetnikih je sv. Oče rekel: „Izrekamo vse priznanje in pohvalo vsem oblastem, organizacijam in osebam, ki so se trudile da olajšajo žalostno usodo vojnih ujetnikov; na drugi strani pa ne moremo prikriti naše žalosti, ker smo razen vseh strašnih posledic vojne slišali tudi mnogo o mučenjih vojnih ujetnikov; ujetništvo teh ljudi včasih nepotrebno podaljšujejo, ali pa poostrujejo ujetništvo s krutostjo in neopravičenim prisilnim delom brez ozira na mednarodne kovencije ali na še svetejša krščanska načela ter jim odrekajo ravnanje, kakor jim pripada kot pregnanim. Tem našim otrokom, ki so še v zaporu, naj poneso angeli na svojih krilih besede njihovega očeta. Sprejmejo naj njegove besede in one naj tolažijo. Vrnili naj bi se kmalu zopet k svojim družinam in njihovemu mirnodobnemu življenju in delu. Prepričani smo, da izrekamo čustva vseh pravičnomislečih ljudi, če to željo izrečemo i za politične ujetnike, i za misijonarje in one ljudi na Daljnem Vzhodu, ki žive tam vsled zadnjih težkih dogodkov v žalosti in nevarnosti. Očitna dolžnost je, da se z vsemi temi nesrečnimi žrtvami ravna človeško. Mislimo, da se tako zaželjeno pomirjenje in složnost med ljudmi ne more bolje uvesti, kakor z osvoboditvijo teh ljudi in ponovno uvedbo resničnega blagostanja. S takimi čustvi in temi željami na naših ustnicah in v naših srcih prosimo našega Gospoda, da podari Vam častitljivi bratje in ljubljeni sinovi, kakor tudi vsem našim ljubljenim sinovom in hčerkam apostolski blagoslov, katerega vam podeljujemo."

POŠTA IZ AVSTRIJE

Britansko stališče napram vladi Figla

Na vprašanje nekega britanskega poslanca v Spodnji zbornici, če namerava britanska vlada priznati novo avstrijsko vlado pod zveznim kancelarjem inž. Figlom, je državni minister Noel-Backer odgovoril:

„Gospod inž. Figl je predložil zavezniškim poveljnikom novo vladno listino. Pravice te vlade se raztezajo čez vso Avstrijo, vendar pa bo ta vlada pod istimi pogoji kakor prejšnja vlada dr. Rennerja podrejena nadzorstvu Zavezniškega sveta.

Avstrijsko-jugoslovanski trgovski odnošaji

O tem piše „Volksstimme" („Ljudski glas"). Navaja, da nemška industrija, ki je dosedaj zavzemala odlično mesto v jugoslovanskem uvozu, sedaj ne pride več v poštev. Radi tega bi imela Avstrija sedaj priliko prevzeti en del industrijske preskrbe Jugoslavije. Kljub temu, da je bila Jugoslavija radi vojne hudo opustošena, je dosegla pri normaliziranju svojega gospodarstva velike napredke, ker so njeni narodi pokazali močno voljo po obnovi. Že danes bi bila v stanju izvažati meso, mast, žito in nekatere surovine, nasprotno bi Avstrija lahko ponudila kot protivrednost posamezne industrijske izdelke in surovine. Za dosego rednega gospodarskega prometa z Jugoslavijo pa ni le potrebno avstrijske inicijative, temveč je treba ustvariti določene politične predpogoje.

Vesti iz Avstrije

Britanska pomoč za obnovo stolnice sv. Štefana

Vrhovni poveljnik britanskih sil v Avstriji divizijski general Sir Richard Mc.Creery je izjavil, da je pripravljen dati za pospravljanje ruševin in izvršitev varnostnih del pri cerkvi sv. Štefana potrebno orodje in materijal na razpolago.

Da obvarujejo stolnico nadaljnih poškodb v teku zimskih mesecev, so izdelale britanske oblasti načrt, ki predvideva zgraditev ravne strehe iz železobetona nad glavnim delom srednje ladje, zgraditev lesene strehe nad ženskim korom, začasno prekritje nad glavnim oltarjem, popravilo poškodovane stene v zapadnem delu cerkve, zgraditev začasne strehe nad stranskimi ladjami in odstranitev podrtin iz notranjščine cerkve. Britanske oblasti so pripravljene pomagati tudi pri drugih cerkvenih zgradbah in sicer pri Avguštinski cerkvi, Salvatorski kapelici in Albertinu.

Dunaj

V svrho osnovanja avstrijskega strokovnega in časopisnega tiska so sestavili na Dunaju pripovedni komite. Izdajatelje časopisov, strokovnih spisov in istovrednih tiskovnih del vabijo v njihovem lastnem interesu, da se prijavijo pri „Zvezi avstrijskega strokovnega in časopisnega tiska na Dunaju VIII, Blondengasse 26.

Solnograd

Kakor poroča oddelek za gledališča in glasbo ameriške kontrolne službe, je komisija za politično preiskavo umetnikov v Solnogradu predložila vlogo za zopetno dovoljenje dirigentsva Herberta Karajana.

Položaj delavstva na Štajerskem

Oficir britanske vojaške vlade za delavske zadeve, major Buckwell je imel radionagovor v katerem je povedal, kaj se je na tem področju javnega življenja storilo. V celoti so delavni uradi od konca augusta posredovali delo za 41.000 mož in 12.000 žena. Med temi je bilo tedensko 500 do 600 slučajev delavne obveznosti.

Kljub zaposlitvi vseh dosegljivih delavnih moči je še vedno tedensko prostih mest pri možkih 300 do 400.

Danes se rabi kljub poznemu letnemu času še preko 15.000 mož in skoraj 6.000 žena. Preko 5.000 vojnih invalidov je treba zaposliti pri lahkem delu.

Madžarska trgovska delegacija na Dunaju

Na Dunaj je prispela delegacija madžarske vlade, da bi pripravila ponovno vpostavitev normalnih trgovskih in gospodarskih odnošajev med Madžarsko in Avstrijo.

Delegacija, ki jo vodita šef sekcije Imre Vajda iz madžarskega trgovinskega in zadružnega ministrstva in vodja gospodarsko političnega oddelka dr. Moritz Czikann-Zicky je posetila odločilna avstrijska vladna mesta in razpravljala z ministrom dr. Gruberjem, kjer so obravnavali predloge, ki predvidevajo med drugim tudi dobavo živilskih in krmilnih sredstev, oziroma industrijskih surovin in industrijkih proizvodov.

Madžarska delegacija je povdarila željo madžarske vlade, stopiti čimprej v konkretne odnose s ciljem intenzivizacije obojestranskih gospodarskih odnošajev, cilj, za katerim stremi tudi avstrijska vlada.

Velika Britanija in Amerika priznale Jugoslovansko narodno republiko

Kakor sporoča britansko zunanje ministrstvo, je priznala Velika Britanija novo Jugoslovansko narodno republiko in s tem ukinitev monarhije. S to izjavo potrjuje britansko zunanje ministrstvo javno sprejem jugoslovanske note z ozirom na spremembo ustave z dne 8. decembra 1945.

Jugoslovanski poslanik v Londonu je odgovor angleške vlade prejel 21. decembra.

Nota, ki jo je vlada maršala Tita poslala britanski vladi, je vsebovala proklamacijo Jugoslavije za narodno republiko, ki se sedaj uradno imenuje „Federativna narodna republika Jugoslavije". V noti maršala Tita se dalje izjavlja, da je monarhija v Jugoslaviij dokončno ukinjena in da se kralju Petru, kakor tudi vsej dinastiji Karadjordjevičev odrekajo vse pravice.

*

Službeno obvestilo o ustanovitvi Jugoslovanske republike je izročil vladi U. S. A. dne 10. decembra jugoslovanski poslanec v Washingtonu. Obvestilo se je glasilo: „Jugoslovanska ustavodajna skupščina je proglasila na zasedanju 29. XI. 1945. v soglasju z voljo ki so jo jugoslov. narodi svobodno izrazili, in sicer v imenu naroda in v smislu sklepov ustavodajne skupščine, jugoslovansko zvezno demokratsko ljudsko republiko po dnazivom „Federativno ljudsko republiko Jugoslavije". Z istim sklepom so odpravili monarhijo in Petru Karadjordjeviču kakor tudi vse njegovi dinastiji so vzeli vse pravice, ki so jih prej dali njemu in njegov dinastiji."

Dne 22. decembra dala je amerikanska vlada sledeči odgovor: „Vlada Združenih držav je vzela na znanje vsebino poslanice, katera je bila predložena 10. decembra 1945 in izjavlja, da priznava spremembe, ki so bile izvršene v ustavi Jugoslavije in vzpostavitev republike pod nazivom Federativna ljudska republika Jugoslavija v smislu sklepov ustavodajne skupščine, katera je omenjena v poslanici."

„Prepričani smo, da bo nova jugoslovanska vlada na temelju mednarodnih določb kot članica Združenih narodov in podpisnica izjave o načelih Združenih narodov prevzela odgovornost mednarodnih dolžnosti Jugoslavije ter se nadalje priznavala sporazume, ki so v veljavi med Združenimi državami in Jugoslavijo. Ko bo sprejela zagotovilo v tem smislu, bo vlada Združenih držav pripravljena predati poverilnice preko poslanika Združenih držav v Beogradu novi jugoslovanski vladi."

„Vlada Združenih držav je z ozirom na obveznosti, ki jih je prevzela na konferenci v Jalti, že objavila svoje stališče, po katerem ima jugoslovansko ljudstvo pravico zahtevati ,da se uresničijo jamstva osebne svobode, svobode vesti, govora in tiska, zborovanja in združevanja in da jugoslovansko ljudstvo dobi možnost izraziti svojo voljo v svobodnih volitvah, kot je to bilo določeno v sporazumu med maršalom Titom in dr. Šubašičem v skladu z jaltskimi izjavami."

„Če pogledamo današnje stanje v Jugoslaviji, ni mogoče trditi, da so bila izvedena obljubljena jamstva o svobodi, niti da so volitve, ki so jih izvedli 11. novembra, dale možnost za svobodno izbiro ljudskih zastopnikov."

„Ob takšnih okolnostih želi vlada Združenih držav poudariti ,naj bo vsakomur jasno, da se vzpostavitev diplomatskih odnošajev s sedanjo jugoslovansko vlado ne sme tolmačiti kot potrditev politike današnjega režima, načina, katerega se je poslužil, da je prišel na oblast v državi in dejstva, da je opustil izvršiti prevzete obveznosti kot jamstva za osebno svobodo, katero je obljubil dati narodu."

Iz vsega sveta

Fašiste in naciste so izgnali iz Švice

Neka švicarska radijska postaja javlja, da je švicarski pravosodni minister Von Steiger odgovoril na vprašanje, ki so mu ga stavili v parlamentu ter izjavil, daso povabili vse kantone naj odstranijo vsako nacifašistično delovanje na švicarskem ozemlju in naj o tem poročajo. Iz poročil, ki so jih prejeli je zvezna vlada že končala z izgoni fašistov in nacistov ter je s tem čiščenje pri kraju.

Italijanska vlada je temu ugovarjala toda švicarska vlada ne bo odstopila od svojih ukrepov, ki jih ima za zakonite in za pravične, niti s tujo intervencijo niti z demonstracijami.

Do zdaj so izgnali približno 3600 oseb, med katerimi je približno 3100 Nemcev in 480 Italijanov. Preučujejo približno 800 prizivov.

Von Steiger je izjavil, da Dino Alfieri se ne more podati na pot, med tem ko Kastaninijev slučaj še vedno preučujejo.

Amerika bo prodala 4.570 trgovinskih ladij

Senat je odobril zakonski načrt, ki predvideva prodajo 4.570 ameriških trgovskih ladij, ki jih smatrajo za odveč. Ladje bodo prodali zasebnikom in prednost bodo imeli ameriški kupci. Zdaj bodo predložili načrt predstavniški zbornici. Po načrtu, ki ga je izdelal senat bo ameriška tonaža za trgovino z inozemstvom znašala najnižja 7,500.000 ton in največja 10 milijonov ton. V nasprotju s predvojno tonažo, ki je imela 3 milijone ton. Predvidevajo da bo skupna tonaža ameriških ladij za inozemsko in domačo trgovino znašala približno 15 do 20 milijonov ton. Načrt ne dovoljuje preferenčnih tarif za tuje državljane in poleg tega je prepovedano prodati istim potniške ladje. Nobena ladja, ki jo smatrajo za potrebno za obrambo ali za razvoj ameriške trgovinske mornarice se ne sme prodati v tujino.

Ladje tipa „Liberty" in Victory", ki predstavljajo večino ladij, ki jih smatrajo za odveč bodo ponudili inozemskim kupcem. Po „določenem času pričakovanja" v katerem bodo imeli ameriški kupci možnost optirati pri najemu teh ladij ali jih kupiti. Za cisternske ladje in za bolj hitre ladje so to dobo določili na 90 dni.

Zaradi pomanjkanja prostora danes nismo prinesli angleške lekcije. S poukom angleščine bomo nadaljevali s prihodnjo številko in to v lažji in razumljivejši obliki kot do sedaj.

Roman:

KRIŽ NA GORI

Ljubezenska zgodba *IVAN CANKAR*

5

„Rad bi šel iz Globeli, gospod župnik."

„Seveda kaj pa bi v Globeli? Strani moraš... daleč... in precej, Mate..."

Hanca je mislila in se je zamislila, toda podoba je bila zmerom bolj nerazločna, kakor skozi steno je slišala, kako sta se razgovarjala Mate in župnik in naposled so bile besede čisto nerazumljive, podoba se je zazibala in je izginila.

Prestrašila se je Hanca. Tako jasno je bilo trpljenje in tako živo, a glej, veselje ni hotelo živeti; upiralo se je in se je iztrgalo željnemu srcu. Tako lahko in radovoljno ga je ovenčala s trnjevo krono, a z glorijo ga ni mogla ovenčati, rastopili so se ji žarki med rokami. In zdelo se je Hanci, da je grešila...

„Nikoli ne bo nič iz tega fanta!" je govoril učitelj. „Kadar gre mimo, ne pozdravi; ogne se človeka in gleda v tla. Na samem in o mraku bi ga ne srečal rad."

„Kaj ti je storil?" je prašala Hanca v svojem srcu, ustnice pa so bile mirne in ga niso branile. Pogledala je učitelju na oči in na ustnice in si je mislila: „Ne srečala bi te rada na samem in o mraku!"

„Poznal sem nekega drugega, tudi izgubljenega študenta, na fari je zdaj; to je bil ves drugačen fant. Prijazen in ponižen, lepo je pel in pripovedoval smešne stvari in hvaležen je bil človeku, če mu je plačal kozarec vina... Ta pa hodi raztrgan, pa bi kmalu, da bi se mu človek odkrival."

„Umetnik je pač!" se je nasmehnil oče, toda ni se ozrl na učitelja, temveč na Hanco.

„Ponižuje ga, ker ga imam rada!" si je mislila Hanca in težko je ji bilo. Tako mu je darovala vdano ljubezen, v njenih rokah pa se je spremenila ljubezen v zasmeh in ponižanje. In zdelo se ji je drugič, da je grešila...

„Kdo gre tam, Hanca, ali ga poznaš?"

Učitelj je vstal in je stopil k oknu; vstala je tudi Hanca in izpreletal jo je mraz po celem telesu. Oče je gledal na klanec in se smehljal.

„Kdo gr tam, Hanca, ali ga poznaš?"

Mrak je bil že zunaj, globoko v senci je spala globel; do neba ni seglo oko.

Od hriba dol, po klancu, je stopal človek zelo urno, kakor da bi drsal po hrbtu. Klanec se je vil na desno in na levo in tako se je zibala tudi senca, zmerom niže, kakor da bi se bila utrgala od hriba ter padala navzdol, zadevala se ob skale in debla, odskakovala in padala.

„Ali ga poznaš?"

Stopili so k drugemu oknu. Bližal se je človek, visok, tenak in sključen, velik zavoj pod pazduho.

Hanca se je sključila tudi sama in je upognila glavo, kakor da bi bilo leglo breme nanjo ter jo potisnilo k tlom.

„Glej, kako beži! Tako je bežal od praga, prav do globeli!"

„Mate!"

Toda ustnice so se samo zgenile, samo zavzdihnile so prsi.

Senca je utonila v mraku, ki je polnil vso rako do roba...

„Resnično ga je zapodil!"

Hanca si je ogrnila ruto okoli vrata in je šla iz izbe.

III.

Hitela je po strmi spolzki bližnjici v globel. Nebo je bilo še jasno, srebrnosinje, tam doli pa je bila noč. Že so bile hiše visoko nad njo, hribi so bili vedno višji in temnejši. Postala je in je poslušala, da bi čula njegove korake; ali bilo je tiho, tudi drevje je molčalo; le malokdaj je zaplaval veter preko globeli in še takrat se je doteknil vrhov samotnega drevja komaj njegovega plašča rob.

„Mate!"

Zaklicala je pritajeno in plašno in takoj jo je bilo sram, da je zaklicala. Kaj bi bilo, če bi videl njen strah, če bi ga slišal v njenem glasu?

Ogrnila si je ruto tesneje okoli vratu in je tekla, ker pot ni bila več strma; spotoma si je popravljala lase, ki so se ji bili razvezali.

Zdaj je bilo že čisto jasno — zapodil ga je bil preko praga. Jasno je bilo, že daleč in skoro pozabljeno. Čemu zdaj misliti?

Nekdo je tam govoril... Hanca je postala, toda bile so pač njene misli, ki jih je slišala. Kakor je bilo temno, je spoznala pot in se je prestrašila. To je tisti kraj; tam, samo korak dalje, je bil stopil pred njo in jo je prijel za rame.

„Pojdi z mano, Hanca!"

In ko se je domislila, ji je stisnila srce velika grbza. Zaklicala je s tankim, močnim glasom, ki je presekal tišino kakor z nožem.

„Mate! Mate!"

Klicala je in je tekla, odgovarjalo je od hriba, od vseh strani in mahoma je oživela globel. Zdaj je poznala cilj, tekla je naravnost po tisti poti, koder sta hodila nekoč o mraku, roko v roki. Klicala je v teku in glas je bil že hripav; toda moral je slišati, da ga kliče in da hiti naravnost k njemu.

„Mate! Mate!"

Prošnja je bila v njenem glasu.

„Ne, Mate!... Glej, jaz prihajam k tebi in zdaj bo vse dobro!"

Njene oči so razločile od daleč njegovo senco iz noči. Sedel je na istem mestu, kjer sta sedela takrat, ko se je uprl z roko ob njeno ramo ter jo potisnil globoko k tlom.

„Nisem mislil, da prideš!"

Govoril je malomarno, s hladnim, mirnim glasom.

Hanca se je začudila in prestrašila. Kako je mogel misliti, da bi ne prišla? Kaj je bilo mogoče, da ni videl njenih oči, ko je hodil po samotnem klancu in da ni slišal njenih vdanih besed?... Gledal je v tla in je hodil kakor skozi noč, nebo pa je bilo jasno. Ubogi Mate!

„Ali veš, kako se je zgodilo?"

Ni se ozrl nanjo, ona pa si je zaželela, da bi nagnil glavo, položil roko na njeno ramo in ji pogledal v obraz z velikimi očmi.

„Vem, Mate!"

Dalje prihodnjič.

„Koroška Kronika" izide enkrat tedensko ter stane za stalne naročnike pri odvzemu v prodajalnah v Celovcu Lidmanskygasse 2, v Beljaku Postgasse 5, v Lienzu, Schweizergasse 15 in v Volšpergu Oberstraße 30 S — 60, pri dostavitvi preko pošte ali raznašalcu S —.70 Nova naročila in odjave bodo upoštevana samo ob koncu meseca. Naročnino je treba v naprej plačati. V slučaju višje sile ni nihče upravičen zahtevati povračila naročnine. Poštni uradniki ne prevzamejo nobenih naročil

Narodna in univerzitetna knjižnica Ljubljana